

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

LES ENTREVISTES DE LA CASA BLANCA

La paradoxa de la pròxima conferència naval

La història de la Conferència naval que es reunirà a Londres durant el mes de gener té el mateix regust que la conferència naval de 1922.

El pacte naval entre Anglaterra i els Estats Units, base de la Conferència futura, i que té per objecte limitar els armaments i augmentar la potència de la marina americana, és un gran pas en el camí de la pau.

Evidentment hi ha una gran paradoxa en els termes d'aquesta qüestió: unes negociacions per al desarmament que comencen augmentant les forces d'una de les potències negociadores.

I, no obstant, totes les fases d'aquest afer són d'una lògica rigorosa. Entre dos

3. Que és desitjable discutir un sistema de substitució d'unitats, a fi d'evitar el programa de substitucions previst pel Tractat de Washington;

4. Que els governs de Londres i Washington creuen que cal abolir els submarins. La nota acaba indicant que és desitjable convocar una conferència per a tractar de les categories de vaixells no inclosos en el Tractat de Washington i que aquesta Conferència, que hauria d'ésser precedida per negociacions diplomàtiques, podria reunir-se a Londres durant la tercera setmana del mes de gener.

La nota és franca. La clàusula segona anuncia que Anglaterra i els Estats Units

Els dijous blancs

UNA REL·LISCADA

Lectors constants dels articles de Nicolau d'Oliver, que no ens cansem mai d'admirar, no sols pel que diuen, sinó també per la personalitat destacada del seu autor, ens hem vist desagradablement sorpresos per una crònica que fa alguns dies va publicar a La Publicitat amb el títol La pensada.

En principi compartim el criteri del senyor Nicolau quan diu que un dels defectes més invertebrats del nostre poble, contra el qual s'estavellen, ineficaces, les lliçons de l'experiència, és la pensada. Cal reconèixer que les pensades dels nostres artistes, dels nostres poetes, dels nostres polítics i fins alguna vegada dels nostres humanistes ens han proporcionat alguns resultats indiscutiblement lamentables. L'arquitectura del Palau de la Música Catalana, ja ho vam dir fa temps, fou una pensada, com ho foren certs programes polítics imbuïts de literatura, com hi foren les brillants façanes culturals de Xènius, com ho fou aquella cèlebre consagració de l'Arc de Barà i tantes d'altres coses. L'entusiasme col·lectiu i la febre constructiva ens han llençat sovint vers realitzacions transcendents i sublims de les quals ens hem hagut de desenganyar, perquè en definitiva no eren altra cosa que el producte de la nostra bona fe i de la nostra inexperiència. Els pobles, com els individus, passen èpoques de joventut vitalitat que els fa desviar del seu natural camí. Són mardades perfectament explicables. La qüestió és rectificar a temps.

Enfront dels espontanis i dels impulsius ha sorgit a casa nostra una altra mentalitat, de la qual és necessari que ens previnguem perquè està tarada d'ineficàcia i de passivitat. Sovint hem vist que davant fets que afectaven d'una manera ineludible les essències de la nostra col·lectivitat i de problemes en els quals, vulgues o no, érem part interessada, alguns esperits triaven, per sistema, una actitud d'inhibició, còmoda i distingida. Fet i fet, hi sortien perdent. La seva cautela sempre els feia recular més enllà d'on els hauria deixat una derrota franca. Compromisos morals adquirits amb l'opinió han portat a alguns homes anomenats d'acció a cercar mil recursos literaris per a justificar l'ur ineludible. És inútil. I davant la inutilitat de les excuses, ja seria hora que aquells homes reaccionessin i tinguessin present que per tot el respecte que ens ha de merèixer l'opinió pública no es poden contreure davant d'ella compromisos, pel sol fet d'haver tingut una pensada. Sembla, doncs, que de pensades en pot tenir tothom i que els primers de rectificar-les, quan no porten enlloc, haurien d'ésser els homes que propugnen l'equanimitat perfecta i el domini del nostre senty tan ponderat.

Nosaltres ens expliquem perfectament la raó de certes coses, i que els esdeveniments sempre poden ésser superiors a les humanes previsions. Per això, hauriem desitjat que el senyor Nicolau d'Oliver, abans de comentar el fet a què es referia el seu article La pensada, hagués tingut el mateix grau de comprensió, i hagués començat per proferir-se de tota aquella informació que el seu judici exigia. Era una feina per la qual hauria trobat totes les facilitats i que tenim la seguretat que li hauria servit per a convèncer-se que allò que ell tiellava de pensada era i és encara un pensament que si no fou defensat amb aquella unanimitat que tots hauríem desitjat, el mantenien i el mantenen dignament persones perfectament responsables, que en aquest sol acte ja troben satisfacció. Si algú hi havia més exigent que en no aconseguir els seus propòsits va contrariar-se i va contrariar molt justament al senyor Nicolau, farà bé de cercar la causa del que va succeir en les persones que preferiren inhibir-se, per una qüestió de principis, per una suposada elegància espiritual, per comoditat o per qualsevol altra causa.

Això és tot el que voldríem fer comprendre al senyor Nicolau, tot lamentant d'haver-li hagut de senyalar una rel·liscada en una actuació personal com la d'ell en la qual poden comptar-se tants moments d'una exemplaritat que mai no podem discutir.

A.

"El nostre il·lustre amic"

Hom remarcava que l'inconvenient de La Nau és que En Rovira sempre hagi de parlar d'ell. L'altre dia deia que l'Iglésies abans de morir li havia parlat d'aplegar tota la gent que sent l'ideari de Pi i Margall, que el novell i inèdit partit de la Fundació Valentí Almirall hauria trobat en l'Iglésies, si l'hagués conegut, un dels seus més aferrissats paladins.

En Rovira no farà res — deia un — mentre no tingui algú de cert tot al seu darrera que li faci la feina, i ell pugui quedar en un pla superior, aguantant els elogis. Mentre des de La Nau hagi d'ésser ell mateix el que es faci la propaganda no anirà enlloc. En Rovira no prosperarà fins que La Nau, quan parli d'ell, digui «el nostre il·lustre amic», com diu La Veu de Catalunya quan parla d'En Cambó.

La Llucieta i l'Enriqueta

No es tracta del títol de cap comèdia nova d'En Sagarra, com algú podria suposar. Es tracta del matx que sostenen la Llucieta Canyà i l'Enriqueta Sèculi, amb un aferrissament que entre xicotetes de menys cultura que elles ja hauria donat lloc a la clàssica estrada de les mútues cabelleres. La Llucieta defensa el feminisme i diu que una noia fent basket-ball queda molt poc solta. L'Enriqueta reivindica el dret de les dones a fer el que els doni la gana, àdhuc, si volen, a tirar d'un carro, sense perdre res de llur feminitat. Fins ara la lluita anava bastant igualada. Però a darrera hora a la senyoreta Sèculi li han arribat reforços: la senyoreta Campos, des del setmanari Deportes, ataca a fons la Llucieta i aconsella a l'Enriqueta que si convé no s'estigui del cop baix.

Ens sembla que ens distreurem.

Proves documentals

A la revista Oc varen voler publicar uns gravats de les pintures d'En Sert a la catedral de Vic. Hom els va enviar les fotografies corresponents, però en lloc de publicar-les tal qual, van preferir publicar uns boixos del senyor Martín, interpretació de les famoses pintures.

Això va sorprendre molta gent. Hi havia qui trobava que era pendre's una llibertat excessiva, des del punt de vista documental, és clar. Algú hi va fer el següent comentari:

— No en feu cas. Sempre us quedarà l'excusa de dir que són boixos al Sert.

Falsa alarma

A La Nau del dissabte, llegim, com a títol de l'editorial: *Sunyol, retirat de la política*.

Llegim de seguida el text, i ens assabentem que es tracta de l'Ildefons. Respiram. Però l'ensurt ja no ens el treu ningú.

Versions falses

El darrer número de l'anunci del Centre de Reporters ha estat anunciat així: *El Reporteur Ilustrado*.

El reporter... i il·lustrado? Ningú no s'ho ha cregut.

Resposta diplomàtica

El director — de palla — d'un dels setmanaris més progressius que veien la llum del sol ara fa uns vint anys en una de les nostres poblacions de la costa, era, fet i fet, un dels periodistes honoraris més eminents que mai hagin existit.

«Dintre el segle» feia de cabrer amb una dignitat homèrica. Però sentia envers la política tots els delits del món. Quan arribaven les eleccions era la seva hora; tot ell era foc i entusiasme; només tenien d'indicar-li que una de les urnes no feia bondat i ja me'l teníeu, el cabrer-periodista, convertit en home dinàmic, netejant amb suc d'estaca l'urna i el president amb els adjunts. Era tot un home d'acció.

Durant la seva gestió directorial va tenir de presentar-se un cop davant del jutge per culpes de cert procés intentat contra el diari que ell tant dignament dirigia.

El jutge quan el va veure venir, va que-

Domènec Guansé, amb galena

Algú va dir:

— ¿Com és que entremig de tots els oradors que han parlat des de la tribuna de can López de la Llibreria Espanyola no hi havia En Domènec Guansé, home de la casa, director de L'Esquella, que s'ha acreditat des de La Nau com a anticlerical i avançat?

— És que tampoc se l'hauria sentit — li contestà un segon —. No el coneixes En Guansé?

— Home, només el conec de llegir-lo.

— Així no m'estranya. Si el coneguessis no t'hauria vingut de nou. És un xicot menut, de poca presència. Quan entra a penes se'l sent. Et fa l'efecte que l'escoltes amb galena.

El Dia del Quadro

— Aquest hivern no vendreu ni una tela — deia un senyor de diners a un dels nostres pintors joves —. Els que els altres anys us compraven, enguany s'estimen més anar-se a gastar els diners a l'Exposició. Tindreu una mala anyada.

Això era la tarda del Dia del Llibre. El pintor es contemplava amb enveja les parades dels llibreters atapeïdes de compradors.

— Sí — féu amb un aire de resignació —. No ens quedarà altre remei que organitzar el Dia del Quadro. A veure si així ens compren alguna cosa.

Els nostres elegants

L'actor Torrents, de Novetats, ha estat vist pel carrer amb un «puro» a un cantó de boca i un escuradent a l'altre. Això era havent dinat. En aquella hora segurament En Torrents se n'anava a l'assaig de Novetats.

Aquest escuradent explica el seu art, com hi ha un altre escuradent que explica els versos del poeta d'El Matí, Antoni Navarro.

També seria de desitjar — acabem dient amb un estil digne del Cíero — que qui en tingui l'obligació procuri que els tramviaris, ara que van tan mudats, no roseguin tants escuradents. I sobretot que no facin servir l'escuradent per a evitar que s'esfollin els llibres dels bitllets de tramvia que després vos i jo hem de pendre i conservar.

Comptes clars

El nostre amic Francesc Camps Margarit, especialista a fer els honors de la ciutat als forasters, ponderava l'altre dia a un insigne fill de Galícia, com el seu nom d'Antoni Seoane bé ho indica, les excel·lències de la nostra terra i la manera com s'hi arriba a treballar. Però el galleg va dir-li:

— Fem càlculs: ¿Quants dies té l'any?

— 365.

— Quantes hores treballem?

— 8 hores.

— Llavors la quantitat de dies que treballem — un dia tintant 24 — serà 365: 3, oi?

— Exacte.

— O sigui, 121.

— Evident.

— Està bé. Quants diumenges té l'any?

— 53.

— Treiem, doncs, els 53 diumenges: 121 — 53 = 68. Ja tenim que són 68 dies; però les festes extraordinàries de cada any són 25. Hem de restar, per a ser exactes, 25 de 68: són 43.

— Realment, es veu que són 43.

— Ep! no aneu tan de pressa. Encara queden els dissabtes. Feu setmana anglesa. Perdeu mig dia de treball. Hi ha 52 dissabtes; perdeu mig dia; representen 26 dies que heu de restar encara dels 43 que heu dit. Queden 17 dies.

— Ja és estrany, ja.

— Poseu 15 dies de vacances; treballem dos dies i si compteu l'1 de Maig i la Festa de la Raça, 2 — 2 = 0, resulta que no treballem mai.

— En efecte, va haver de convenir En Camps davant la força de les matemàtiques. Amb motiu d'això, MIRADOR ofereix un premi de 0,25 cèntims a tots i tothom que demostrin que treballen un dia o altre, a Barcelona.

Un setmanari angelical

Algú deia que La Campana de Gràcia era un setmanari anticlerical.

— La Campana, un setmanari anticlerical? — contestà En Bellmunt —. I ca! És l'únic setmanari català fet per àngels autèntics. Apunteu: Angel Pestanya, director. Angel Samblancat, redactor en cap, i Angel Escó, compaginador. Encara voleu una cosa més angelical?

El bell catalanes

Els actors que componen la companyia d'Elena Jordi no en tenen prou amb infestar el seu llenguatge amb una pluja de *buenos, pues, desde luego*, etc., com és un mal gairebé general dels nostres comedians. Ells van molt més lluny: diuen *Palacio, aparato* i altres coses per l'estil.

Però val a dir que el rècord el va batre l'altre dia l'actor senyor Guitart, en una escena que representava la celebració d'un matrimoni i en la qual ell feia d'alcalde.

— Ara — deia l'home — us vaig a llegir els deures i els *debers* del matrimoni.

Dia 10 a la Societat d'Autors

Quan un crític d'aquells que en diuen aguts vol ofendre una mica a un autor, li diu en lletres de molto que tal o tal altra obra l'ha feta pensant més en el dia 10 que no pas amb l'Art... Els crítics, per un regul, hi estan molt afectats per això de l'Art i, generalment, creuen que el principal enemic d'aquesta formosa paraula és el terrible dia 10. Quan pensen això, naturalment, els crítics s'equivoquen, però no hi fa res. Un crític que no s'equivoqui serveix per tan poca cosa que ni per a crític és bo.

I, tornant al que deïem: resulta que el dia 10 és el dia que els autors cobren. Més ben dit: és el primer dia que se'ls comença a pagar les liquidacions pendents. Si l'autor, a més a més del geni particular que correspon a una ocupació tan arriscada, té allò que en diem una poma per la set o un pam de terra on caure mort, llavors espera

tipus més extraordinari i inesperat, tothom, tothom és autor. Arriben a tenir la impressió que resten molt pocs habitants de Barcelona que en un moment o altre de la seva vida no hagin escrit, si més no, la lletra d'un cuplet o no hagin posat música allà on sigui. Tota aquesta gent van a cobrar, formen part de la cua. Els homes, en general, van vestits de negre i porten una barba de tres dies; el flirteig amb la glòria es veu que no els prova gaire. Hi ha, també, moltes dones, esposes o vídues d'autors, sobretot vídues. Es veu que la vida de l'autor espanyol (sucursal de Barcelona) no allarga gaire; que té el temps just de participar al naixement de tres o quatre criatures, les quals en la seva edat més tendra ja tenen cara d'autor i, per tant, no desduen gens del panorama que el dia 10 ofereix el corredor de les oficines de la Societat.

de qüestions econòmiques. Sóc de molt bona fe... A mi doneu-me l'Art! De manera que pagueu-me cinquanta representacions per endavant i no en parlem més. Ja veieu si sóc de bon acontentar...

El dia 10 a la Societat d'Autors té, si més no, des del punt de vista de l'estadística, un encís especial. Allà hi trobeu, reduït d'una manera palpable, en números i pesetes, tot allò que la gent s'escarrassa tant a discutir, a afirmar o negar, sigui des dels diaris o en les terrasses dels cafès. És a dir: el talent dels autors.

Quan el caixer diu:

— Vostè, senyor Tal, la liquidació li importa tantes pesetes — exerceix, sense pensar-s'ho, la constatació crítica més clara, més brillant i més eficaç. Així, almenys, ho

a cobrar el dia 11, el 12 i fins a vegades el 13... Desgraciadament, però, l'autor no es pot permetre gaires filigranes d'aquest ordre. És més: si alguna vegada es decideix a alterar el calendari administratiu de la seva Societat no és pas per anar a cobrar més tard del dia 10, sinó precisament per fer tot el contrari. Són a grapat els autors que han després més enginy en arrancar un avançament del caixer de la S. d'A. que no pas en resoldre un tercer acte o fer marxar d'una manera passadora el *ritornello* d'un cuplet picant.

Amb el qual demostrem que, al cap i a la fi, el talent bé els serveix per alguna cosa.

Si a l'home del carrer li parlem d'autors, us dirà:

— Ah, sí! Ja sé de què va... Shakespeare, Ibsen, Ignasi Iglésies...

Naturalment que aquest home del carrer serà un ciutadà selecte, però, pam ençà pam enllà, tothom cultiva una mateixa idea, brillant i prestigiosa, dels homes públics en general i dels autors en particular. I, fet i fet, més val que les coses vagin així. Si l'home del carrer no tingues les facultats admirables tan desenrotllades no hi hauria espectacle possible, sigui tarif, sigui gratuït.

Amb tot això volem dir que és preferible que la gent ignorei el que passa el dia 10 de cada mes en el principal de la casa núm. 99 de la Rambla de Catalunya. En aquest número 99, el lector, sempre tan sagaç, ja hi haurà endevinat l'estatge de les oficines de la *Societat de Autores Españoles*, sucursal de Barcelona. El que no haurà endevinat és la qualitat de l'espectacle que es desenrotlla en aquell escenari.

Creieu-me: val la pena d'arribar-se cada dia 10 al pis de la S. d'A., encara que sigui corrent el risc que us prenguin per un autor de *pequeño derecho*.

Per començar, hi ha un corredor. A una banda, el despatx del senyor Moltó, que és el que administra les resultants del talent dels autors espanyols (sucursal de Barcelona). A l'altra banda hi ha les guixetes: la de petit dret i la de gran dret. El local té la inconfortabilitat que correspon al seu aire oficinesc. Poca llum, pocs burilles, gent trista i mal humorada... Hom remarca de seguida que els autors espanyols (sucursal de Barcelona) celebren el dia de cobrament escupint a terra amb un entusiasme digne de millor causa.

Hi ha una cua llarguíssima. Les oficines obren a les deu i, una hora abans, ja hi ha un grapat de dotzenes d'autors que s'esperen. El conjunt és d'un abigarrament insospitable. Per més que us ho haguessin jurat, mai no hauríeu cregut que l'autor espanyol, encara que sigui de la sucursal de Barcelona, formés part d'una fauna tant rica en diversitat i en matisos. Però les sorpreses no s'acaben aquí: ¿qui s'hauria pensat mai que d'autors n'hi haguessin tants, i tants, i tants...?

Perquè resulta que n'hi ha molts, molts, encara més. Des del senyor més respectable, que porta barba i que podria passar ben bé per un notari o encara cosa millor, fins al

Així com els homes van sense afaitar, les dones, per mica que puguin, estan un xic embarassades. Això les priva d'arrepentir-se a la guixeta amb un cert abandon, però en canvi no els impedeix de reclamar amb un envejable vigor els drets del cuplet *Te maté porque eras mía* que sembla que s'han extraviat a través de la complicada administració dels representants rurals.

Per més que insistim sobre el pintoresc dels que formen la cua, el lector no se n'arribarà a fer una idea aproximada. Hi ha uns vellets tronats, que porten sabates de simolsa i que semblen un *recuerdo de mi larga vida* d'En Conrad Roure; hi ha una gent d'edat indefinible, que porten ulleres i parlen de coses transcendents i que van a cobrar els drets d'un monòleg pornogràfic que es va recitar en un cafè de *camareres* d'un poble de la província de Lleida, el dia de la festa major; hi ha tots els músics de Barcelona, perquè es veu que això de tocar un instrument qualsevol i arribar de seguida la musa inspiradora és tot u; hi ha el traductor d'un melodrama d'un autor belga que es va morir de fàstic, melodrama que s'ha representat darrerament en una societat recreativa de La Cènia; hi ha l'autor de teatre català que ve a cobrar les cinc úniques representacions del seu drama estrenat darrerament amb èxit enorme; hi ha el flequer de la cantonada que porta un val de l'autor per incautar-se dels drets de tal obra, a compte del pa avançat durant tres mesos; hi ha el pobre que s'ha posat a la cua perquè s'ha pensat que era el dia en què aquella casa feien caritat; hi ha l'autor important que s'emporta més pesettes ell tot sol que setanta dels altres plegats; hi ha...

Sembla que, un dia, En Manuel Fontdevila es va presentar a les oficines de la Societat d'Autors, de Madrid, i es va acostar a la guixeta amb un aire molt resolt.

— Vengo a cobrar los derechos de «Les jotes de la Roser» — va dir.

— «Les jotes de la Roser?» — va fer l'empleat —. Però ¿qué es esto?

— Soy Federico Soler y si no me pagan ustedes estos derechos armo un escándalo de Dios es Cristo.

La història diu que hom va pagar a Manuel Fontdevila una certa quantitat. I, encara que el més probable és que la anècdota sigui falsa, el fet que una versió semblant s'hagi pogut produir és per si sol ben significatiu. Sembla que un home ben disposat pot arribar a fer-se pagar els drets del *Hamlet*. Això sembla significar que la propietat intel·lectual està mal defensada, però podem assegurar que la suposició és falsa.

El que passa, de vegades, és que el que cobra els drets no és pas ben bé l'autor de l'obra. Però que els drets els cobra sempre algú, això és indubtable. Al cap i a la fi, és l'únic que interessa.

Aquestes petites confusions administratives es comprenen de seguida si hom té en compte que, qui més qui menys, tots els autors són una mica artistes, i els artistes, ja se sap, no toquen mai de peus a terra. Bé prou que ho deia un famosíssim autor català, avui mort, quan li parlaven de combinacions o contractes abans de l'estrena d'una obra seva.

— Jo, pobre de mi — s'exclamava el bon home —, no hi entenc res en aquesta mena

interpreten una sèrie d'autors. Agafem la fulla, i considerem:

— Aquesta obra, amb tant d'emoció i tant d'humorisme, em dona tant... Això no marxarà pas prou bé... En la pròxima apretarem una mica més el realisme...

Ja poden anar cantant els crítics. No hi ha res tan convincent com un paper d'aquests que donen a la Societat d'Autors, tan plens de números i de malícia. Per a alguns qui, aquelles xifres, tan fredes, tan concretes, són l'únic comentari que realment té algun sentit.

I aneu a saber si els que pensen així no estaran carregats de raó!

JOSEP MARIA PLANES

Precipicis artificials

Sembla que dos óssos de la col·lecció zoològica del Parc s'hacien estimbat en un dels precipicis que hom acaba de construir dintre del seu compartiment.

El pitjor del cas és que el precipici era artificial, la qual cosa no ha estat obstacle perquè els óssos es ferissin de debò, d'una manera absolutament natural. Això vol dir, entre altres coses, que els progressos de la humanitat en el sentit de la falsificació de les coses més absurdes, avancen, per dir-ho en estil de gaseta il·lustrada, a passos de gegant. No ens ha quedat més remei que habitar-nos a la falsificació de cigrons, cafè, perles, pells, prestigis i monedes, i per això ens resignem a acceptar totes les novetats dintre del ram. De totes maneres, cal tenir en compte que aquests óssos han estat víctimes d'un engany imperdonable. És clar que si en lloc d'ésser animals probablement salvatges, provinents d'una regió més o menys glacial o muntanyenca, fossin ciutadans d'Europa i gaudissin contribució, ja sabrien a què atendre's respecte el perfeccionament a què hem arribat en l'adulteració de les coses. No ignorarien, per exemple, que un precipici artificial és tan o més perillós que un precipici natural.

Però els óssos del Parc, amb aquell aire de babaus que tenen, no devien parar gaire esment a la nova decoració del recinte.

— A la millor — devien pensar — això és un truc escenogràfic de l'Alarma...

En el botiquí d'urgència del Parc de la Ciutadella hem tingut ocasió de parlar amb un dels óssos ferits. És fill de Berna, criat a Hamburg, i emparentat amb el bo i millor de l'aristocràcia zoològica internacional.

— I doncs, què ha estat això?

— Sí, mireu: que ens han gastat una broma una mica pesada. Veuereu, al parc, hi som o no hi som per a fer comèdia?

— Aquesta pregunta...

— Deixeu-vos de coses. Ens hi tenen per a fer comèdia. Ja tenim la nostra educació i, mal ens està el dir-ho, però ens sabem fer càrrec de les coses... De tant en tant, quan hi ha molt públic davant de la gàbia, fem veure que ens enrabiem, que som ferotges de debò, i si es tractés de qualsevol festival extraordinari, a benefici d'alguna associació de periodistes, fins ens brindàvem graciosament a menjar-nos una criatura viva. És a dir que per la nostra part complim al peu de la lletra les nostres obligacions zoològico-municipals.

— On voleu anar a parar amb tot això?

— Em refereixo a la manera com ens han decorat les gàbies. Ja ens fem càrrec que una mica de realisme ben administrat era necessari per tal de no defraudar al públic. Però d'això a posar-nos hi precipicis de debò...! Ja podeu comprendre que si nosaltres estiguéssim per la vida heroica i aventurera no ens hauríem dedicat a la feina que fem. El nostre mal no vol soroll. Tranquil·litat i bons aliments, veli aquí. A qui se li acut de construir-nos un precipici artificial? Que ens tensem de pensar! Està clar; nosaltres ens passejàvem tot fent el maco, refiatos que anava de broma, i ja ens teníem perles enlaire... Ho havia sentit parlar de paradisos artificials, però no de precipicis.

— El que em sap més greu — va concloure el nostre ós — és que a la gàbia dels lleons s'hi fan cada panxo de riure...

CODORNIU

L'APERITIU

Animals de luxe. — La paraula luxe és una de les que s'apliquen d'una manera més gratuïta, i el luxe a tot arreu del món és car. Hi ha, per exemple, uns cigars havans que en diuen «Cifuentes de luxe» i són exactament iguals que els altres. El luxe ni existeix a les caixes, que són vulgaríssimes, i no són de luxe com aquelles que venen a les funeràries per col·locar-hi certs cadàvers privilegiats.

El luxe, encara que els nous rics creguin el contrari, no s'aconsegueix a força de maquillatge ni de bitllets de banc. Hi ha senyorettes que semblen animals de luxe i no ho semblen, hi ha soldats anglesos que són perfectes animals de luxe, hi ha senadors vitalicis que només són animals vulgars.

El luxe és una condició biològica; per exemple, veieu dos abrics de pell d'un aspecte molt semblant i d'un preu exacte, i un és de luxe i l'altre no ho és. Per què? Misteri! Si jo sabés el perquè seria una persona relativament important.

El luxe és la cosa més oposada a l'aristocràcia, però de vegades té una intenció molt més profunda. El país més antiaristocràtic és U. S. A., i és potser el país que produeix els animals de luxe més saturats. Les noies americanes en són una prova; les cames de les noies americanes són sens dubte els objectes més de luxe que es cotitzen al mercat del món. Avui les cames tenen un valor enorme; ha passat l'època de la *belle poitrine*, que és una època explotada pels impressionistes i pels senyors amb bigoti, ulls de poll i sabates punxegudes. És per això que les «majas» de Goya només agraden com agrada una copeta de vi de Màlaga.

En el nostre país costa de trobar bons animals de luxe, que ho siguin a tota prova. No fa gaires dies que en el circ vaig veure una acrobata que és sens dubte un dels millors exemplars de luxe que he vist mai, i com és de suposar, aquesta acrobata era americana.

Es tractava d'un número de pista de fusta i de patins; una parella de noms vulgars que, traduïts a la nostra llengua, podrien dir-se Joanet i Marieta. Ell era un home correcte, antipàtic i bestial, amb un bigotet gris com una dentadura de cap marí. Ella era tot el que es pot demanar de roses de color de rosa i de pebre, una criatura llarga, flexible, amb la pell sense una tara, amb els ulls i el somriure sense una tara... El partener l'agafava d'un peu, la feia girar a una velocitat infame, es pot dir que la cargolava i la feia petar a terra com si fos una tralla. Aquesta xicoteta en mig de tots els exercicis violents, d'una inhumanitat condonable, no es descomponia ni un instant; no perdia el somriure ni el rosa de la pell, els braços es mantien en un punt d'excitació imperial.

Hem vist moltes acrobates precioses, en el moment de sortir a la pista, abans que la suor les perjudiqui i l'esforç les ofengui; però després un cop acabat el treball, o en els pinyols més cargolats de l'exercici, la bellesa i la gràcia resten tacades de dolor i de cansament, hi ha un panteix infamant, un entusiasme d'aventura perillosa.

Res d'això en la criatura meravellosa dels patins i les giravoltes. Ni una ombra de cansament a la pell, ni a les puntes de la faldilleta curtíssima, unes puntes com una escarola blanca damunt d'unes cuixes suaus com una «crème d'homard». I això passava perquè aquesta noia acrobata era «tan de luxe», tan ben fabricada i alimentada, que resistia totes les brutalitats físiques. L'haurien pogut oremar, l'haurien pogut clavar en una creu, i els seus ulls continuarien sent dos safirs líquids inapreciables.

Aquest exemple de l'acrobata serveix per distingir el luxe de debò del luxe fals. És per això que moltes noies que aparentment són animals de luxe, s'haurien de veure en una prova de violència o de ferocitat en qualsevol pista de circ, i aleshores ens convenciem que són pell falsificada.

El mateix que passa amb les noies passa amb els gossos. Jo coneixia un carboner que tenia un gos exemplar. Aquest gos anava mal esquilat i brut, ningú no en feia cas, però el carboner deia que era un gos de luxe i dels millors, i tenia tota la raó. La qualitat dels gossos no és precisament en el pel·l, ni en la forma d'esclafar o estirar les parts del cos, segons la moda que imposen els fabricants de gossos. Això és epidèrmic; el luxe d'un gos s'endevina en els ulls, i en la manera d'expressar-se la bèstia. El gos del carboner al·ludit, tenia aquesta pompa, aquesta poca-solta, aquesta meravellosa satisfacció física que tenen les cames d'algunes «girls» americanes.

La seva història era la següent: Com certs prínceps de les novel·les roses havia estat robat per un gitano que l'havia venut a un fabricant d'elàstics, i aquest fabricant l'havia regalat a una senyora austriaca, absolutament imbècil, que no tenia altra gràcia fora de la de ser un animal de luxe positiu, una dona físicament aclaparadora com un lleó de parc zoològic acostumat a ració triple. El gos es va fer a les maneres de la dama, i va resultar el gos més important d'aquella època, però un dia la mestressa va morir aixafada per un auto i el gos va anar perdut fins que el va recollir el carboner.

Es va passar del bany diari, de la manicura i de la visita del dentista, però continuava menjant amb una fam de príncep; continuava sent un gran animal de luxe, com les duquesses russes que beuen aiguardent en la taverna de qualsevol port asiàtic.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

PASTILLAS MORELLÓ

“La Montserratina”

COQUES

Panets de pinya o de Santa Cecilia

Aquesta Casa elabora pocs articles, però bons i en abundància

Comtal, 15 - Telèf. 13583

RAMON BES & C.^a

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i retallatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

La selva junt a la biblioteca

Són agradables els matins a l'Ateneu. Les portes, les finestres, estan obertes de bat a bat. L'aire és viu i olorós; encara no hi ha fumadors a les sales. La dependència va i ve pels salons de la casa—amb el pas elàstic de llurs sabatilles de sarga negra—amb les llargues bluses els dona un autèntic aire clerical—netejan, ordenant les coses. Extenen per les allargades taules del saló de premsa la pluralitat dels seus fermats els periòdics locals, amb els seus plecs intactes, olent a tinta fresca encara, a matinalada; més tard arri-

I jutjant sens dubte insuficient el cridar per a demostrar el seu entusiasme, trepitgen, peguen punyades a les portes, a les taules, truquen vidres, xiulen imitant el vent i les besties dels boscos. Fa irrupció l'home de la selva, més rude i primitiu que el que pintava Gauguin en una època en què el criollisme purament literari havia donat lloc, com en començar del XIX amb Bernardin de Saint-Pierre, a delicioses pàgines de Francis Jammes i altres per als quals les remotes illes de Borbon i de la Martinica tenien un atractiu singular i tor-

baran els periòdics de Madrid, de províncies i de l'estranger. Però és fàcil que trobeu ja algun ateneïsta a qui li agraden, com a vós, les primeres hores del matí i desplegar els periòdics amb aire de descobridor d'inèdits horitzons, de panorames, de paisatges desconeguts. Quines coses hauran ocorregut a l'amplitud del món durant les hores que un ha dormit?—es pregunta el matiner lector de periòdics.

Però on és particularment grat el matí, ja dins de l'Ateneu, és dalt, a la biblioteca. També allí estan obertes les finestres. A sobre d'elles pengen llargues cortines que oculten els troncs de les palmeres i de la magnòlia, i la font i les plantes del jardí, i els sillons de vimet que hi ha allí simbolitzant amb la vela llistada de blanc i blau que es posa a la tarda el ple estiu; de vegades l'aire infla les cortines i per sota d'elles es veu un tros verd de jardí mentre les ombres de les caigudes rames i dels troncs immòbils que es retallen sobre la tela traspassada de sol s'allarguen i es contrauen, es mouen; a més a més, cada vegada que les cortines onegen, entra i surt per les silencioses sales una daurada claredat que arrenca vives resplendors als cúbics tinters de cristall, als vidres dels alts armaris, i a les pantalles verdes de les làmpares i a les taules i als sillons polits, móbils, per l'ús i per la neteja.

Dóna gust aleshores posar-se a estudiar o a escriure. No us arriben les remors del carrer ni tan sols les del veïnat. Un no pensa que viu en una gran urbs sorollosa i si ho pensa es fa la il·lusió que el vell palau de Parellada que ocupa des de l'any 6 l'Ateneu no és junt a les Rambles, sinó a una plaça com la del Rei, per exemple, al costat del convent de les Clarisses amb finestres de verdes gelosies, o de la torre alçada pel rei Martí, mirant pr un finestral damunt del qual gallardeja la creu de Sant Jordi, la font, les acícies, la columna romana de la plaça; o bé el Parc, junt a una avinguda de til·lers amb plantius de gràcia geomètrica, o en qualsevol altre lloc replegat on el que llegeix pot pendre aquella noble actitud de què parlava Pàguet, la qual rebutja tot gest, tot acció, precipitació, i el fullejar nerviós dels llibres quan se'ls llegeix.

Mes hi ha una hora en què la vida intel·lectual és punt menys que impossible a l'Ateneu. Tota la gustosa quietud del matí i de la plena nit, quan sobre els llibres o la pila de quartillets cremen les llums, desapareix de sobte. S'ou primer un piano. Toquen unes mans desconegudes un vals antic, lent. Després del piano s'espargeixen les notes d'una densa criolla, d'una dansa d'avui. El piano—anava a dir i el piano toca malament—, el pianista toca molt malament, d'una manera insensata; mes això deu ésser un mèrit més, perquè de cop i volta un gran nombre de veus es posen a acompanyar la música o el que sigui allò.

Jaume I, 11 — Telèfon 11655

VIATGES MARSANS, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

EXCURSIONS

PER MEDI D'AUTOCARS, LUXOSOS I CÒMODES

a Ribes, Puigcerdà, La Cerdanya, Font-Romeu, Vall de l'Aude, Foix, Tarbes, Lourdes, Bagnères de Luchon, Vall d'Aran i instal·lacions de La Canadiense a la província de Lleida

Deliciós viatge d'estiu • Bellíssims panorames pirenaics • 7 dies de viatge

Preu: 350 pessetes (incluïts els hotels)

La moral nova del Congrés de Londres

Interessa—si diem que des del punt de vista informatiu, quedariem curts—tenir coneixement de les tasques realitzades pel III Congrés Internacional de la Reforma de l'Educació sexual celebrat a Londres el passat setembre, sota l'organització de la Lliga mundial per a la reforma sexual.

El problema de la necessitat de la reforma de l'Educació sexual fou començat a tractar en el I Congrés, reunit l'any 1921 a Berlín.

La Lliga té per objecte ocupar-se dels problemes sexuals des d'un punt de vista científic. Es proposa "contribuir a fer que la qüestió sexual no sigui més una qüestió "tabu" per excel·lència, sinó que sigui sota, sota tots els aspectes, a la discussió científica i pública". "Els remeis als mals que es deriven de la qüestió sexual, als abusos, a les perversions, a les malalties—diu la Lliga—, no poden trobar-se sinó en una instrucció ben difosa, en la llibertat i el coneixement."

En la majoria dels països—s'ha dit a Londres—regna a propòsit dels problemes sexuals i del matrimoni, una hipocresia refinada al costat d'una inconseqüència inoïda. Per una banda l'Estat protegeix la vida naixent, i per altra banda exposa la vida adulta, inconscientment, a la més gran de les misèries. Per una banda està prohibit de destruir un fètus, i per altra banda s'assassinan milions de vides humanes sames quan els interessos de l'Estat ho exigeixen. Per una banda l'Estat exigeix que una mare il·legítima doni al món el seu infant, i per altra banda deixa l'infant il·legítim sense cap dret. Pitjor encara: en molts països, una mare funcionari és despatxada de l'Oficina si està embarassada sense ésser casada, és a dir, la vida que en diuen sagrada de l'infant, és llançada, amb la de la seva mare, a la misèria certa. L'Estat prohibeix al metge d'interrompre sense perill per a la vida i la salut de la mare i sempre comptant amb la voluntat d'aquesta, una gestació, però altrament permet que milers de dones vagin a parar a les mans dels xarlatans i de les curanderes que provoquen els avortaments.

Les estadístiques han establert que en l'any 1928 hi ha hagut a Alemanya més d'un milió de avortaments. A Dinamarca l'avortament està castigat amb les penes més severes tant per a les que avorten com per als que les fan avortar; això vol dir que a Dinamarca l'avortament és una epidèmia nacional. A Suècia l'Estat prohibeix l'avortament també amb severitat, però les organitzacions obreres han pres l'afè pel seu compte i vetllen per la instrucció sexual privada.

El Congrés de Londres ha rebut una comunicació de Victor Margueritte demanant que l'ensenyament de les qüestions sexuals formi part oficialment de l'ensenyament de les ciències naturals. En aquesta comunicació diu que l'actitud de l'Estat davant d'aquest problema està naturalment justificada, "per la necessitat d'aquest Moloch que s'anomena Imperi, Reialme o República, de tenir homes per a les seves casernes i les seves fàbriques, per a, en cas de guerra, poder posar els d'aquestes al servei d'aquelles". Victor Margueritte diu encara que, per totes aquestes raons, una xifra massa gran de població no condueix solament a l'afebliment de la raça i a l'empobriment del poble, sinó que produeix a fi de comptes, aquestes "atacs d'apoplexia amb la sagnia consegüent, com ho hem vist l'any 1914".

El seu report féu sensació, com la féu la intervenció del professor també berlinès Félix Halle. "Les lleis sobre el matrimoni—digué aquest—estàn tallades amb el patró de les classes dominants i que posseeixen. L'Estat no té la menor intenció de preocupar-se dels altres instints dels homes. Però l'instint sexual és un punt en el qual pot fer-se i encerrar els homes millor que en cap altre. Un infant concebut al marge del matrimoni, és il·legítim. Les relacions sexuals al marge del matrimoni són condemnades i en certs països punibles. L'absència del divorci en els països catòlics, la constitució artificial—diu el professor Félix Halle—d'un peccat, tota aquesta manera de flairar en els dormitoris, constitueixen mitjans autoritaris que alternativament l'Estat i l'Església utilitzen per agafar els homes per les seves flagues a l'objecte de subjugar-los pel remordiment de consciència o per una inseguretat interior. La mateixa petitesse d'esperit, la mateixa hipocresia—continua Halle—regna en les qüestions de crítica, entre els censors autoritzats, en les obres literàries, en les arts, en el teatre, en el cinema."

La conclusió general del Congrés de Londres és que una actitud més raonable i més clara enfront dels problemes sexuals no s'obindrà si no és enfocant-los amb franquesa i deixant de banda tota hipocresia. Aquesta franquesa ha de manifestar-se en primer lloc en l'Educació, en forma que l'infant sigui acostumat al caràcter natural de tota aquesta matèria i aprengui a no sentir-ne parlar donant-se'n vergonya com si es tractés d'una feblesa, fins a l'extrem d'avui en què considera un instint natural com un peccat. Només per la claredat es despertaran en els infants la consciència de la responsabilitat, i aleshores seran superflues les traves i les lleis presents, de les quals només tenen necessitat les persones febles i irresponsables.

Aquesta és la moralitat nova en les qüestions sexuals que deriva del Congrés de Londres. Als que coneixen a fons el problema, als que l'han estudiat i n'han analitzat el dany que a la societat actual pervé de la fórmula present gairebé universalment adoptada i el dany que pot pervenir de l'adopció de la nova moral que es proposa, problema igualment greu, toca dir-hi la seva, serenament, sense partit pres. El tema és prou interessant per a desvetllar la polèmica. Cal però demanar atesa de mires i sang freda. Aquells que de primer antuvi esquinen llurs vestidures en intervenir a l'anàlisi, no seran en aquest cas gent prou apta per a la discussió, i llur vot, en tema tan excepcional i interessant per a l'esdevenidor de la humanitat, no haurà pas d'ésser tingut en compte.

J. V.

MIRADOR PARISENC

Notes de la "rentrée"

París ja està de tornada. Es clar que París no s'ha mogut de lloc, ben amarrat, al llarg del Sena, a la torre Eiffel i a les torres de Notre-Dame. Però la gent de París, fins la gent que no s'ha mogut del seu barri, es consideren en plena "rentrée" i es fan la il·lusió que han pres banys de mar. Troben un París nou, rentat per les primeres pluges de la tardor, embolcallat amb les primeres boires de la temporada, d'una finor i una delicadesa màgiques.

Sembla com si París hagués tornat en auto i que, no cabent tots els cotxes en els bulevards i les avingudes de la ciutat, els haguessin portat al Grand Palais. Es

— Ben mirat, els homes són com els autos... el que surt car són les consumacions. (L'Euvre.)

el moment del Saló de l'Automòbil. I com que el Grand Palais també resulta petit, els autos del Saló envaeixen els Camps Elisis. Es parla de sis cilindres i de vuit cilindres amb una gran naturalitat, com si la gent no haguessin fet altra cosa tota la vida. Som, decididament, a l'època del xofèr i el desgraciat que no té un volant a les mans fa un paper grotesc i ridícul, com diu el nostre distingit amic Snowden. Al Saló de l'Automòbil lluiten el xofèr amb cotxe americà i el xofèr amb cotxe francès. Sembla que el cotxe americà és més personal, té més estil, obeeix millor al xofèr. Però el cotxe francès no consumeix tanta benzina, i aquest detall té una importància considerable en un país de petit estalvi com aquest. Els més il·lustres professors d'Economia creuen que l'auto està matant l'estalvi. La gent de més sòlides virtuts burgeses que abans compraven valors de l'Estat, rendes de pare de família, i una caseta a les vores del Sena, avui es compren quatre rodes, un motor i dos seients i es llancen a devorar quilòmetres per la carretera. Ara bé, com que volen fer-se la il·lusió que encara estalvien, se'ls ha de dir, almenys, que estalvien benzina.

La "rentrée" teatral ha donat al públic de París, fins ara, dues "grandes machines". L'una, *L'últim tsar*, posada en vers pacífista per Maurice Rostand al teatre de la Porta Saint-Martin. L'altra, les *Històries de França*, retallades d'un manual escolar per Sacha Guitry, en el nou teatre Pigalle.

Maurice Rostand ens presenta la família de Nicolau II com si fos una família burgesa. La quitxalla i la mamà s'empesquen facècies a fer al papà que se'n va a la feina, és a dir, al Consell de Ministres on es declararà la guerra. Apareix Rasputin, hi ha un mestre francès enamorat de

la gran duquesa Olga i que dóna a l'hemo-fílic tsarevitz una lligó impressionant d'història sobre la Revolució francesa, triomfen els bolxevistes i, finalment, quan tota la família imperial va a morir, es presenta Lenin i sosté un diàleg espantós amb el tsar. Només cal demanar. Rostand, que és poeta i estima la humanitat, tracta en aquest diàleg de fer que Lenin i el tsar s'entenguin—la vella Rússia i la nova—, però, a mida que els fa parlar, compren que és impossible. De totes maneres, aquesta obra, de tan perfecta inexactitud històrica, conté una certa veritat humana.

Històries de França és un Museu Grévin parlant, amb tots els reis, sants, guerrers, emperadors, etc., que són l'orgull del bon patriota francès, col·locats teatralment per Sacha Guitry en actituds molt elegants. L'obra acaba amb una visita que Clemenceau fa el dia de l'armistici al seu amic Claude Monet per dar-li la bona notícia. Tot té un to d'aigua perfecte i inconfusible. El millor de l'obra és el teatre on es representa, aquest teatre fet construir a la rue Pigalle per Henri de Rothschild, el dramaturg milionari, més milionari que dramaturg. Es un teatre magnífic, modern, posseeix un escenari amb la maquinària més perfecta coneguda fins el dia, i on poden representar-se temporals, naufragis, topades de trens, etc., amb tota propietat. Hi ha aparells per fer trons i llamps, vent de veres, per a tota mena de mutacions i catàstrofes. Al senyor de Rothschild només li falta un aparell per fer bones comèdies.

I els polítics també es preparen per a la "rentrée". Dintre pocs dies es celebrarà el Congrés radical de Reims, on s'ha de discutir l'acció immediata del partit, invitat, d'una banda, per Tardieu a una concentració governamental amb els altres partits republicans i, d'altra banda, pels socialistes a continuar en una oposició purificadora. La idea de la concentració troba pocs adeptes en el partit radical. La de l'oposició tampoc troba gaires partidaris.

M. André Tardieu.

Resta una altra possibilitat: la de fer decantar cap a l'esquerra l'actual majoria governamental, eliminant-ne els elements de dreta, i oferir a Briand, quan es presenti davant la Cambra per donar compte dels resultats de la Conferència de La Haia, una majoria de centre i radicals. D'això es va a discutir a Reims.

No cal dir que la "rentrée" es farà amb Briand i no pas amb Poincaré, qui creia que li bastaria un trimestre de descans per tornar a ocupar el poder. Els metges ho han disposat d'altra manera i el senyor Poincaré encara espera que li assenyalin la data de la segona operació. Els cirurgians semblen estar d'acord amb Tardieu, o l'Optimisme, que espera la seva hora.

C. R.

París, octubre.

Les primeres reformes d'El Matí

Jove i imprudent, *El Matí* va fer córrer que aviat desapareixeria un diari il·lustrat barceloní. Aquest diari al cap d'unes quantes setmanes ha dit que circulava el rumor que aviat desapareixeria un diari catòlic, català, matinal.

El Matí ha contestat enfurismat com si haguessin atacat una cosa sagrada. La nota capdevilesca acabava promentent durar i anunciar reformes.

Les reformes han vingut. L'endemà *El Matí* inaugurava una nova secció titulada "Dinamita", d'un estil patètic, l'estil d'En Navarro Sedó, d'una vulgaritat mai igualada per cap diari català. Va signada per "Kali-kenyo". Consisteix en una col·lecció de pensaments. Els pensaments van precedits d'un "Vostès no saben..." I entre altres coses es diu:

...que Mateo de la Osa se'n va a Nova York amb un manàger més Pinxo que En Gutiérrez. Andà la Osa!

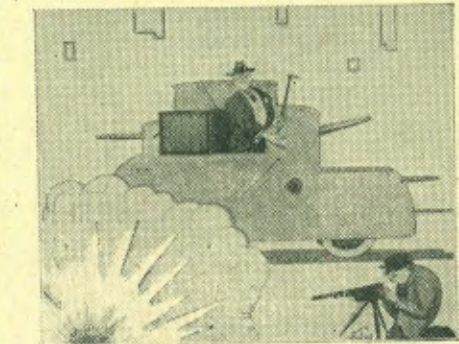
...que així com s'ha prohibit de moure's el porter quan es tiren els penals, es prega al públic que no esternudi; no fos que es desviés la pilota.

...que està prohibit al públic penjar el porter del pal de la porteria.

...que si volen caçar llebres, es posen al costat de la banyera, i, com que on menys es pensa salta la llebre, doncs, pum!!! ja està.

Aquest «Kali-kenyo» és segurament el caliquenyo d'En Ruyra.

«Kali-kenyo» s'ha inspirat en l'estil de «Les idees i les imatges» de J. M. Junoy. L'estil és molt diferent, però és el mateix...

El jutge Burpington tira la primera bomba i obre oficialment la temporada terrorista de Chicago.

(Yale Record.)

"LA PÈRGOLA"

EL RESTAURANT DE MODA

Situat davant la meravella d'aigües lluminoses prop del Gran Brollador

COBERTS A 12 PESSETES BANQUETS

ORQUESTINA VERDURA

Telèfon 33924

BRASSAULETS FANTASIA

BRUCHES NOVELTAT

J. ROCA

— JOIER —

RAMBLA DEL CENTRE 33

PASSATGE BACARDÍ 2

LES LLETRES

DELIRI DE GRANDESES

Conte inèdit de FRANCESC TRABAL

A Rogeli Serra

—Eza cara, maeztro?

El maestro era un home que acabava d'asseure's a un silló de cal barber, davant d'un mirall en plena verola, dins el qual amb prou feines si es veia un calendari amb unes lletres que deien confegides al revés: "Tocineria La India", Salmerón, 6, La Línea.

Ja us he dit, així, que som a La Línea, i que un home s'anava a afaitar. Us puc dir ara que aquest home era un bon home, de mitja edat, i que àdhuc no coneixent-lo sinó de vista donava la sensació que era un tros de pa. Un tros de pa, però d'aquest que es troba al calaix de les taules de pagès, una mica brut, una mica picat de mosques, i que mai se sap on anirà a parar. Li deien "maestro" i de vegades "Canela" i segons tinc entès no era ni una cosa ni es deia l'altra.

Nosaltres el trobem a La Línea on fa ben poc de temps que arribà, sollicitat per un cunyat seu dedicat al contraban, en combinacions suspectes amb Gibraltar i per ampliació dels negocis que reclamaven un que guardés una barraca de mala mort, mig casa mig ferrer, on retenir accidentalment mercaderies diverses. La seva feina era, doncs, viure en aquella casa, i prou. I de passada relacionar-se més o menys cordialment amb la força armada per almenys escapar-se d'un si de cas. Vivia miserablement en aquella barraca amb la seva dona i dos fills petits i esparracats que es ficaven els dits al nas i ensenyaven la panxa i de tant en tant es guanyaven uns quants cèntims per iniciativa pròpia arribant-se a Gibraltar o a Algeciras a vendre cigars de deu cèntims pels cafès o pels carrers. "Canela" no feia res. Absolutament res. Ell havia viscut sempre a Puente Genil, era l'encarregat d'omplir els caixons d'una fàbrica de gaesoses. Però tants d'anys d'ajupir-se i de fer el mateix esforçat treball li devien haver deixat un pes massa gros per espolsar-lo que d'ençà que arribà a La Línea trobà que la vida també passaria igual sense atropellar-se i deixava que portés la casa la pobra de la seva dona (amb la qual s'havia casat a Puente Genil i era una santa muller, més pacífica que ell encara), la qual havia de dedicar-se a rentar roba per aquelles rieres infectes que omplien de "caràcter" els defores d'aquells topants, tan encisadors d'anglones.

El "maestro" parà la galta i el minyó de la barberia li engaltà un tou de sabó que feia rodar el cap.

"Canela" no se n'adonà, distret recorrent les pàgines del *Mundo Gráfico* que era el seu pa de cada setmana, aturant-se llargament en les fotografies tradicionals dels crims i desgràcies dels darrers vuit dies. El *Mundo Gráfico* era l'única voluptuositat que el removia. I del *Mundo Gráfico* tota la part gràfica destinada als assassinats i als successos més de sang i fetge. Veia les fotografies dels criminals i s'hi entenia llargament contemplant-los en els seus detalls més ínfims. Els mirava primer d'un cop d'ull, després s'hi aturava, resseguia minuciosament el rostre, els ulls, les pestanyes, les arrugues del front, el nas, la boca, les orelles, i llavors mirava el mirall davant el qual era assegut. Si tenia encara una galta per afaitar els ulls de "Canela" brillaven amb una vivacitat extraordinària. Si ja estava afaitat, o si no més es veia la galta afaitada, hom hauria pogut veure clarament que els seus ulls devien tristos, com si fossin decebuts per alguna cosa, i tornava de seguida la vista a les fotografies. S'acostava la revista als ulls i comprovava una vegada més que aquells no anaven tan afaitats. I en el fons sentia una admiració barrejada amb una mena de neguit que cada vegada eren la causa de sentir-se una patacada a l'espatlla i una veu:

—Vaya con Dios, amigo!

I és que ja estava llest. Pagava, el *Mundo Gráfico* entre els dits encara com si no sabés com deixar-lo, sovint el posava a la cadira dels diaris i hi donava una darrera ullada, i d'altres vegades tornava a asseure's per resseguir una estoneta més les fotografies predilectes.

D'això ja feia molts anys que no podia substreure-se'n. Les dues vegades d'anar a cal barber constituïen per ell un plaer que en el fons s'hauria dit que era el mateix del que tenia en la seva joventut quan inexpertament s'entafurava com una anguila a certes hores del vespre en caus infectes de lascívia. Algun cop, fent-la petar a la porta de la seva barraca amb algun amic li duïen paquets de roba per rentar-la la seva dona, i l'emboïllat no era altre que algunes pàgines il·lustrades amb retrats de fets sagnants. La seva passió per aquelles coses no tenia límit i aleshores ho mostrava a l'amic amb una folia als ulls com si es tractés de bitllets de banc de mil pessetes o de postals suspectes pròpies per ésser venudes en terrasses de cafès exòtics.

Els dies que fruïa més de la setmana eren els dimecres i els dissabtes, que les portes de la barberia el xuclaven endins de cap a qualsevol d'aquelles revistes. El diumenge, ja se sabia, s'expandia amb un company o altre fent-li la composició de lloc de cada cas, i enumerant les característiques dels rostres d'actualitat, o la combinació dels punyals o els objectes de la casa on el crim ocorregué. El dilluns ja es trobava perdut, no sabia com esbravar-se ni trobava fàcilment a qui abocar les seves sensacions. I el dimarts constituïa per "Canela" un veritable martiri. Pensava més amb l'endemà, en el dimecres que a cal barber trobaria, flamant, nou, amb aquell tacte de cosa inèdita, com si fos fet només que per ell l'exemplar desitjat de la revista objecte de la seva vida. I el dijous i divendres vivia en plena febre de la impressió del dimecres i la confiança en la ratificació densa del dissabte. Si per casualitat en arribar a la barberia el *Mundo Gráfico* era en mans d'un altre, es posava furios, donava reganys a tothom i maleïa de dalt a baix "qui li havia pres" i trobava que mai acabava i més d'una ocasió havia provocat una escena...

I mai no havia atinat que ell podia comprar-se el *Mundo Gráfico*. No se li acudí mai que podia comprar-lo cada setmana. I és que "Canela" era més que bon home, tou, enze, suro. Que si era bo ho era perquè no sabia que es pogués ésser res més, i que si només anava al darrer d'aquelles fotografies era perquè no sabia que hi hagués res més interessant en aquesta vida, i perquè a còpia de dedicar-s'hi ja les mirava de la mateixa manera que un poeta jove es mira les fotografies de la Cort d'Amor d'uns Jocs Florals, que només per allò conjunja versos i els tira. Que és el que arribà a "Canela" a la llarga.

En el fons de tot, l'obsessió de les fotografies dels crims i dels actors dels crims del *Mundo Gráfico* li deixaren (mireu quina cosa) una mena de neguit que s'anà convertint en una mena d'ideal. La seva vida començava una era nova: qui era ell? què havia fet en tota la seva vida passada? què quedaria del seu pas per la terra? què deixaria als seus fills? quin nom quedaria una mica sonat al seu darrer? I anà dibuixant-se al seu davant una flameta neguitosa que el tornà idealista, grotescament idealista, i que significava un autèntic perill aneu a saber per què i per què... La tortura de l'ideal li tragué una mica l'ordre de la seva raó ja de si prou limitada, i començà a fullejar cada setmana el *Mundo Gráfico* amb la secreta esperança de «a veure si ell hi fóra», i mai no s'hi trobà. Cap setmana no es trobava retratat. Pensà que potser si no s'afaités algun dia s'hi trobaria, però això significava no poder anar tampoc a cal barber i aleshores hi renunciava, puix la idea de no poder obrir el *Mundo Gráfico* l'esfereïa.

I els seus pensaments, en plena desbandada, incontrolats, s'anaren amuntant i anà tornant-se obscur, ferreny, recondit, fins que com per encant una nit tots els pensaments que voltaven dispersos per dintre seu s'ajuntaren estranyament, com per art de màgia i anaren prenent forma, els uns es lligaren amb d'altres, formaren volums, es dibuixaren perfils i com si li caigués de l'aire es trobà damunt del lit un bloc enorme de pedra tova, com una mena de gelatina de codony negre i fantàstica completament compacta. Qui havia pensat que ell era un home sense solta? La seva vida qui havia dit que era inútil? El seu pas per aquest món perquè ningú no havia mai sospitat que no deixaria rastre? Els seus fills, qui es pensava que quedarien apagats en la multitud anònima?

Tornà el dia d'anar a cal barber i ell encara no era al *Mundo Gráfico*. En canvi, hi havia una complicada fotografia del darrer succés sanguinari: uns pellers i un bassal de sang ran seu, amb un cos de boca terrosa. Al costat, dins un oval, la cara d'un home jove, i l'explicació: un assassinat per gelosia amorosa. "Canela" comprovà una vegada més que l'assassí anava sense afaitar. Tenia la cara remullada en aquell instant, i eixugant-se amb el tovalló d'una revolada, i llençant el *Mundo Gráfico* furiosament fugí de la barberia, i com un gos rabios de dret pel bordó de la vorera travessà carrers i carrers fins que l'aire dels defores del poble li posà una esgarripança entre el pèl humit de la barba. Cap dubte no li enterbolia el cervell, tot ho veia clar dintre seu: la setmana entrant hi feia clar.

I arribà a casa seva, entrà amb el cap alt, com un emperador al circ, i trobà únicament el seu fill petit que espucava una gata. A l'entrada de la casa havia recollit la destrat, i brandant-la en l'aire el deixà a l'estacada. Un bassalet de sang s'escolà tímidament i la gata fugí d'un bot amb uns quants esquitxos vermells a les potes.

Però, no n'hi havia prou. La seva dona calia. On era? Allò no era res. Faria el ridícul. No tenia cap importància. Tothom es mofaria d'ell. Sense deixar la destrat sortí al dintell de la cabana i llençà la mirada per tot arreu. On rediable s'havia ficat la seva dona? A aquelles hores era a rentar?

Passaren cinc minuts, eterns, i a la fi prengué una soca i s'assegué ran de la porta. Deixà la destrat al seu costat. I en deixar-l'hi mirà a dintre. El bassalet de la sang semblava un riu del gos i amb prou feines si mullava dos pams. El "Canela" no pogué treure la vista d'allí. Mirava aquella vermellor estranya i mogué els llavis amb un gest irreprimible de fàstic. De seguida, però, li vingué angúnia. Sentí una mena de cosa al seu ventre, com si se li hagués fet un nus als budells. A la fi pogué apartar fent un esforç suprem la vista d'allí. Notà aleshores que la mirada li pesava com si fos de plom i costés enormement de canviar-la d'un lloc a l'altre. I de sobte, com si el plom s'hagués tornat palla, es trobà altra vegada amb la vista al petit bassal. "Tanmateix — pensava — és llàstima."

I quedà mut. No sabia què pensar, ni què fer, només tenia clavada la mirada al mateix lloc. La sang ara mullava una mica el peu de la criatura i li havia tacat un parrac de les calces.

"Si arriba la dona li sabrà greu." I tornava a quedar mut.

"Però és imbecil només això. Hauria pogut esperar." I la visió de les fotografies de tants anys li tornava a la memòria i s'encenia dintre seu una força superior que fóra inútil de voler aturar. Es passava la mà per la cara, i sentia un goig inefable en comprovar el soroll raspós del pèl al contacte amb els seus dits enormes. No veïa aviat la sang i dins del bassal només veia ara un oval amb la seva fotografia radiant, amb el seu nom imprès a sota, amb el seu nom i els dos cognoms, els anys, Puente Genil, la seva història i el retrat del seu fill atut, de la seva dona a trossos, i del noi supervivent gloriós, rialler, ple, de joventut i de futur... "Canela" s'anà il·luminant per l'ideal i se sentia redimit, se sentia triomfador, se sentia superhome...

En aquell instant, sense donar-se'n compte arribava la seva dona. Un farcell sota el braç: duia un munt de roba xopa amb una fusta d'aquelles que utilitzen als rentadors, i a l'altra mà una galleda plena d'aigua clara, damunt la qual flotava perquè no vessés una esbalada i tremolosa fulla d'escarola tota rissada. "Canela" quedà desarmat. El seu pensament prengué la destrat, i brandant-la amb furia feu una destroça. Però les mans no es mobilitzaren i no passà res. La dona deixà la galleda a la llinda, féu un sospir, llevà el pit enlaire, i tornava a pendre la càrrega quan féu un gran xiscle: prop d'ella un bassalet reflectia lluïssors roges... I el xiscle fou la guspira: la mà de "Canela" obeí aleshores al pensament i més forta i més inexorable produí la tragèdia.

Una estona més tard, "Canela" (hi havia encara molta claror de dia), a poc a poc, tornà a cal barber, i mentre començaven d'afaitar-lo el *Mundo Gráfico* entre les mans, sospirava convençut que l'altre dimecres ell, a la fi, hi fóra, i cercà la fotografia dels pellers per deixar-hi caure damunt un somriure agre de victòria...

FRANCESC TRABAL

La Crítica

André Thérive ha recollit la successió de Paul Souday a *Le Temps*. La setmana passada aparegué el seu primer fullot, en el qual encara no parla de cap llibre, sinó que hi fa una declaració de principis. Porta per títol *La crítica i els seus perills*.

Ens plau recollir-ne algunes frases. «La crítica digna d'aquest nom ha de valorar l'obra d'art en esguard de la tècnica i reconèixer així que existeixen unes lleis de l'ofici.»

«...hom podria proposar i imposar als autors, àdhuc moderns, tres condicions:

»Saber exactament el que es diu. — Saber com es pot dir de la millor manera possible per tal d'ésser entès del major nombre. — Saber també si n'hi ha d'altres que ho hagin dit abans que vosaltres.

»Em penso que la disputa més viva seria sobre el segon principi.»

Agència exclusiva per a la venda de **MIRADOR**

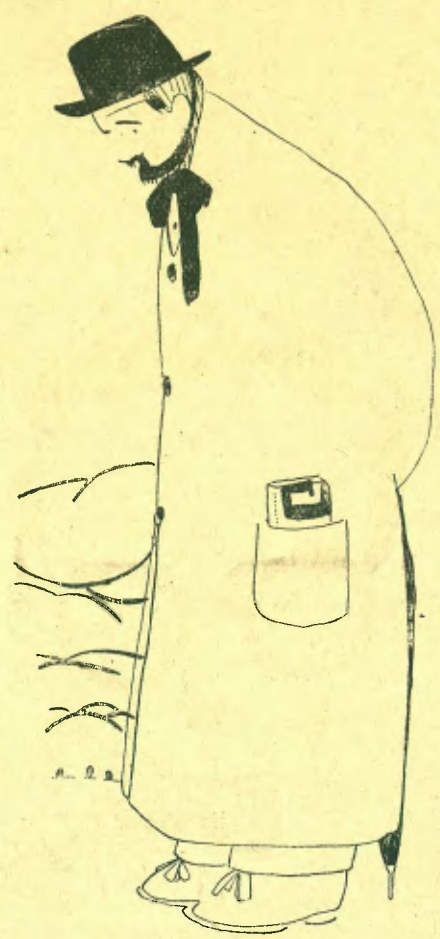
Societat General Espanyola de Llibreria, S. A.

Barbarà, 16 Telèfon 12781
BARCELONA

ELS LLIBRES

PÍO BAROJA, *El nocturno del hermano Beltrán*

En aquestes altures, era lícit sospitar-ho tot; tot, menys que la vera intimitat secreta, la interior palpitació vital, aquell "fons insubornable" a què al·ludí Ortega i Gasset en parlar de Baroja, era, en l'autor de *Silvestre Paradox*, un doll romàntic, millor encara: una fretura de romànticisme.

PÍO BAROJA, per Bagaria

I no obstant, aquesta conseqüència, per inversemblant que sigui, és la que sembla més evident després de llegir *El Nocturno del Hermano Beltrán*, el llibre que acaba de llançar a la venda la taciturnitat fecunda de Pío Baroja.

De primer antuvi sorprèn que un dels episodis cabdals d'aquesta novel·la escrita en diàleg sigui un resó fidel—una semblança bessona—del famós *Don Alvaro*. El des-

"Hostes vingueren..."

de J. Vallès i Pujals

Tothom recorda no sols l'èxit de l'*Elogi de Catalunya*, sinó també la prova conclouent que el tal *Elogi* no és altra cosa que una aplega de retalls mal enganxats.

L'autor d'aquell llibre, el senyor Vallès i Pujals, donant proves de contumàcia, volgué justificar-se a posteriori. Que no devia restar satisfet d'aquesta actitud, ho fa creure la declaració amb què ha encapçalat *Hostes vingueren...*, la seva darrera reproducció.

Hem escrit reproducció; no és errada d'impremta. Diu l'autor en l'esmentada nota declarativa: «Res de nou ni d'original no es conté en ell [el present llibre]. No és el fruit de noves investigacions ni la presentació d'aspectes desconeguts. Es sols el compendi o la reproducció del que s'ha dit en els llibres que es mencionen en la nota bibliogràfica que es conté al final. No és més que un treball de divulgació d'un tros de la nostra història, erudit al poble en general, exclosos els erudits, els investigadors, els estudiosos.»

Hem consultat tot seguit la nota bibliogràfica. Hi són citades una cinquantena d'obres, les clàssiques de Tomic, Boades, Zurita, Feliu de la Peña, Blancas, una en llatí i tot, d'altres de tan reconegut valor històric com *El Papa del mar* de Blasco Ibáñez i *Juan Fírrer* de Manuel Angelón. Francament, posat a citar llibres, el senyor Vallès i Pujals s'ha quedat curt. De memòria, ens veiem amb cor de citar-ne molts més; per no fatigar, esmentem un oblit imperdonable: la còpia *Colección de documentos inéditos del Archivo de la Corona de Aragón*.

Havent llegit, en un temps enyorat en què ens podíem dedicar més que ara a la lectura, algunes de les obres que cita el senyor Vallès i Pujals, només l'esquer de trobar-nos amb una compilació feta amb traça ens podia decidir a llegir *Hostes vingueren...*

Però... Tal com Cuvier amb una vèrtebra reconstruïa tot l'esquelet d'un individu de la fauna paleontològica, hom pot també formar concepte de certa mena de llibres només amb fullejar-los.

Cal dir que hem seguit aquest procediment amb el darrer llibre del senyor Vallès i Pujals?

Així i tot, mentre en tallàvem els fulls, hem pescat a l'atzar: «la terrible pesta s'apoderà de Gènova, cebant-se en els seus amics»; «lluïtes enconades»; «empenyat en la guerra»; «desempenyar tal comens»; «emplea a fer pervaleria...» Hem renunciat a llegir en petit-negre.

No obstant, el coïfisme i el xovinisme, l'afalac servil dels quals és el truc del senyor Vallès, poden assegurar a *Hostes vingueren...* un èxit tan delirant com el que aconseguí l'*Elogi de Catalunya*.

J. C.

afiament del frare ex-pirata, amb tota la seva empena romàntica, recorda, en efecte, la famosa aridesa de les escenes d'aquell drama famós.

Afegim, de passada, que, com ha fet notar Gómez de Baquero, *El nocturno del hermano Beltrán* podria ésser representat al teatre tal com és escrit. Gairebé sense retocs.

Però, en bona fe de comparances, caldria no oblidar que la genialitat autèntica del *Don Alvaro* està precisament en el subtítol *O la fuerza del sino*, per mitjà del qual no sols resta amarat el romanticisme i succeït en el seu llepissós brou patètic, sinó que, demés, evocant la Fatalitat, reintegra a la seva veritable significació el concepte tràgic.

I en això falla, precisament, l'obra de Baroja. Malgrat la seva pruja fatalista i la seva intenció romàntica, la seva Fatalitat és de cartó retallat. Es veuen massa les bambalines. El *hermano Beltrán* que comença—en el llibre—essent un gat dels frances, acaba morint com un pollet, en un enterment baratet i fàcil, tan lluny de la mort de Byron com de la de Virgínia, però que té molt de litografia del XVIII.

Si un moment (vegin-se les escenes del frare amb la seva mare) sembla emprar la ferma personalitat barojiana la seva inflexible força de llibertat i de robustesa, ben aviat no sé quines estranyes velleïtats tendres i ensucrades—de coca de Sant Joan—li donen un regustet ranci de menja cuinada amb amaniments podrits.

Tot plegat fa de vegades l'efecte d'una divagació desconcertant i pueril. Hom sospitaria que aquest llibre publicat a la maduresa prestigiosa del gran escriptor, no és més que un tímid assaig vacilant escrit amb intent teatralista en la primera juvenesa. Quelcom així com exercici de vacances del curs de Retòrica i Poètica.

Aquesta ingenuïtat que camina a les palpentes, aquest romanticisme agre, aquest retorn a les fórmules idealistes de l'any de la picor, són, però, potser la cosa més original que, en comparança a tota la seva obra, ens ofereix Baroja en el seu darrer llibre. El problema important—greu?—és el de saber si són d'ara o d'abans; definitives, en part d'ara o fugisseres.

Serà en el fons *El nocturno del hermano Beltrán* un palesament de la fruïció secreta que Pío Baroja pugui sentir per al teatre? L'autor no ha donat al seu llibre cap qualificació literària. Treurà per aquest forat la banya aguda del «fondo insubornable» de Baroja?

Si de cas, com correspon a tota legítima i alta competència literària, és evident que Baroja emprèn, en aquesta faccèia, el camí oposat al que segueix Azorín, encara que potser tots dos cerquen una mateixa cosa, que ara per ara com ara, un d'ells es pensa que és el *sobrerrealisme*. I ve l'altre, i diu, mig enfurrunyat i mig sorneguer: Tot plegat, això són rots romanticismes.

Tot pensant en el darrer llibre de Baroja va resultant, com sempre, que, a part el valor literari que pugui tenir—i que, en aquest cas, no és de la magnitud i qualitats que caldria esperar del seu autor—té un altre valor per tal com desvetlla suggerions interessants i ajuda a palesar la inquietud de Baroja, temperament que sols pot ésser ben entès quan hom comença a sospitar que no se l'acabarà d'entendre mai.

Aquesta darrera sortida seva tocant l'orgue del germà Beltrán, té, en resum, si així ho considerem, tota la claredat definidora del seu desconcert.

I deixa suspès en la mateixa atmosfera que l'ha creada, el saltiró agíl d'un interrogant.

RAFAEL MARQUINA

COMPREU

si no ho heu fet encara:

CAFÈ, COPA I PURO

de J. M. DE SAGARRA

Pessetes: 4

CARTES MERIDIONALS

de JOSEP PLA

Pessetes: 4

Aviat es posarà a la venda la segona edició de

LES DICTADURES

de FRANCESC CAMBÓ

LLIBRERIA CATALÒNIA

Plaça Catalunya, 17

Mercadé

S. A.

Joieria

Brillants i Perles

Plateria

Passeig de Gràcia, 46

BARCELONA

Encara no us heu subscrit a la Col·lecció Popular de LES ALES ESTESES?

I E L T E A T R E

"INSTANTS"

Poesies de Salvador Albert

Heus aquí un dels nostres més purs poetes. Passa entre nosaltres sense rissos. Tot ell viu dintre de la seva visió lírica. Quan ens dona un llibre de poemes, no es projecta endavant en un gest de propaganda; més aviat es fa enrera, cap a la cerca de nous trossos de l'esperit. Salvador Albert és un poeta; té uns dels signes distintius dels bons poetes. Diríeu que escriu les seves obres per a ell mateix.

La lírica de Salvador Albert és neta i nua. Només les indicacions precises per a orientar l'ànima cap a l'emoció poètica. La musicalitat del seu vers és continguda. Així com hi ha poetes que volen que els seus versos ressonin més que la prosa, ell aconsegueix que facin menys de remor. La seva música no és d'aquest món. La matèria poètica de Salvador Albert és l'èter.

Però aquesta immaterialitat és àgil i profunda; no amb la profunditat dels abismes, sinó amb la dels perfums; no és una profunditat passiva, sinó enèrgica; potser, en comptes de profund, diríem millor penetrant.

L'autor d'*Instants* sap trobar l'ànima musical de les coses plàstiques; treure-les de l'espai i del temps i recrear-les dintre d'una auto-consciència eterna. Veieu, per exemple, un epigrama, "El canyar":

"Rígid sota el cel blau, el vell canyar indiferent al goig del dia, calla; i, vora el corrent lent que l'emmiralla, espera el vent, el vent que el fa cantar."

Fixeu-vos, en primer lloc, amb la sobrietat d'adjectius i l'absència de metàfores, que contrasten amb la pompa grotesca d'aquests elements que patim avui dia a casa nostra. I és que la veritable lírica és misteriosa, obra per mitjans inefables, per la seva pròpia essència i no per ornaments afegits; i si mai una metàfora és bella, ho és per si mateixa, no perquè és metàfora. Una bella metàfora forma una poesia apart i, en rígida doctrina, aniria millor separada.

Aquest canyar és "vell" i està "rígid"; "calla", "indiferent", al dia; el dia és "clar" i el cel és "blau". Cada element separat no té cap relleu; però entre tots plegats aquest canyar indiferent dintre de la seva rigidesa, callat, banyat de llum, cobricelat de blavor, ja té una ànima humana. Ja és com un vell amic nostre. Per altra banda, no ha dit alçú que nosaltres som "canyes pensants"?

I està prop d'un corrent "lent" i "espera"; "espera el vent que el fa cantar". L'últim vers tenia de poesia delicada tots els altres; aquesta esperança, posada dintre les entranyes d'un canyar vell i rígid, però que sap que, quan passa, el vent "el fa cantar", no és precisament l'essència de l'emoció de la creació poètica?

Heus aquí, doncs, com el poeta amb unes poques paraules us ha fet participar de la mateixa emoció que té un poeta creador; el lector ha esdevingut creador, ell, perquè ja ha experimentat l'embadaliment ple d'esperança del qui crea; la transfiguració de l'esqueta canya en fresca música; i té més d'eneis, hi ha més de miracle en el canturiol de les canyes vora els recs, que en les passades dels rossinyols.

Recurrent les pàgines del llibre, us adoneu que Salvador Albert sent l'amor de les coses inaccessibles, el vertigen de les estrelles; canta l'amor, però l'amor que és com un estel brillant i llunyà; no aquell que pot agafar-se com una rosa i esfullar-se entre els dits. D'aquí prové una predilecció per les hores nocturnes. De vegades, fins sovint, parla de cels lluminosos i de mars vives; però no us enganyeu; el poeta ha dit en una banda:

"Es nit el dia al seu entorn."

Quan ell parla del dia és perquè cerca la tenebra d'un altre ordre que s'amaga darrera de les hores lluminoses.

Clouen l'obra que glossem uns sonets suggerits per remembrances bíbliques; però, a l'inrevés dels altres autors que miren de treure partit de la plàstica superba de les escenes de la Bíblia, Salvador Albert s'aplica als caràcters; són "La predestinada", "La pecadora", "La captiva", "El just", "L'elegit", "La il·luminada". Darrera de tots ells brilla l'ànima inquieta del poeta; totes són al fons interrogacions i elegies contingudes. Fan pensar, com a tècnica i com a estil, en "L'hort de Getsemani" vist per Gérard de Nerval, poeta amb el qual Salvador Albert té certa retirança, si feu abstracció del "trémolo" sensible i plorant que de vegades enlenteix l'obra del poeta francès.

Per al nostre gust, la millor secció del llibre és la que duu el títol d'"Absències". En ella figura una breu cançó: "Té la dolçor de la mirada...", que es pot posar entre les més intensament líriques de la nostra parla:

"Té la dolçor de la mirada una penombra de neguit, lluna que flotes desmaiada en el silenci de la nit. Prou et conec, pàl·lida rosa entre pomells de gessamí desclosa. Prou et conec, fàcil amor, voltat d'oblit i emmellangit d'enyor."

En aquesta cançó, la gràcia i la justesa de la forma i la profunditat, elegància i noblesa del pensament es completen. Són quatre paraules; però també dintre una gota d'aigua hi pot haver tot el cel i tota la terra reflectint-s'hi.

Una goig de veure, al costat del jovent que juga i canta, una testa venerable que sap dur la corona d'argent damunt d'un front que hostatja un cervell sense tara; un esperit de raça noble al qual cada any que passa li fa present de noves riqueses i aconfortadores esperances; que tunteja entre les neus blanques de les altes muntanyes dotades d'entranyes de foc vivent i incansable.

ROSSEND LLATES

MARCEL ACHARD LLICENCIAT EN SOMNI

Escriu aquest article en un hostalet del país basc. El poble es diu Ixassou i l'hostal Ixassou. Des de la meua finestra veig uns turons malves. Darrera aquests turons hi ha Espanya. De quin color és l'altre vessant del turó? Sobre la meua finestra hi ha la de la cambra de Marcel Achard.

— Marcel!...
— Què hi ha?
— Treu el cap per la finestra, que et vull presentar als meus amics de MIRADOR. Un soroll de passos, uns finestrons que s'obren, i heus ací Marcel Achard. Porta ulleres de conxa, jaqueta de golf, uns pantalons que foren blancs i un mocador al voltant del coll. En opinió meua, és el més gran autor dramàtic francès. Ja sé... us han dit una altra cosa; us han informat malament. Això és tot. A França, els crítics

MARCEL ACHARD, per Passi

estimen les persones serioses que escriuen tragèdies avorrides en un to solemne. Avui la retòrica reemplaça la poesia, i la fatuïtat fa figura — goso dir — de fantasia.

Si Dumas fill és un gran autor dramàtic, si Cural, si Marie Lénier, si Raynal són uns grans autors dramàtics, aleshores ja no discuteixo més i engendo Achard als seus manuscrits. Els crítics tenen raó. Però si Musset és un admirable escriptor teatral, si creieu més en Cocteau que en Paul Hervieu i si preferiu Marivaux a Jules Romains, aleshores prego Marcel Achard de restar amb nosaltres.

O més aviat no... El deixo treballar. Per al nostre plaer.

Achard té trenta anys. No, no té trenta anys. Té onze obres. Començà a l'Euvre amb un acte de nores, continuà a l'Atelier de Dullin amb *L'homme qui vivait sa mort* i amb *Voulez-vous jouer avec moi*.

En aquell temps l'Atelier de Dullin no era pas l'Atelier de Volpone.

El públic no sabia ni per on s'hi anava. Dullin tenia molts mals de cap. Pels bastidors del seu teatre hom jugava sovint *Les créanciers*. Tan aviat li faltava carbó per escalfar la sala, com electricitat per il·luminar-la. Me'n recordo d'un assaig general en què els comedians, que feia dos dies que no menjaven i es nodrien exclusivament de cafè, van treballar com uns àngels.

Fou llavors quan Marcel Achard, modest periodista de deu cèntims la ratlla, va portar *Voulez-vous jouer avec moi*. Tres actes que passaven a la pista d'un circ. Res d'accessoris. Tres personatges. Aquesta obra fou acceptada perquè era econòmica. Despeses de muntatge, cinquanta francs... Això o una altra cosa, al punt a què havien arribat!... Ah, aquell assaig de les modistes... amb espelmes... Un fred que pelava... Tres persones a la sala: uns amics. Achard estava encarregat d'un dels papers. Petant de dents. Brrr!

— S'estrena demà — sospirava —; quin daltabaix!

L'endemà fou el triomf. Aquesta obra tan atrevida, tan nova, tan encisadora féu, com diuen, "còrrer Tot París" a l'Atelier.

Va salvar Dullin de la fallida. Es així...

Aquesta obra, que és una obra mestra autèntica i que no té parió en tota la literatura dramàtica, fou creada encara no fa deu anys.

Doncs bé, no fa gaire ha estat representada a Berlín. I el públic alemany — i això que és tan comprensiu — quedà desconcertat per tant de desimboltura, de gràcia, de franquesa, de bon humor... Van xiular-la i calgué retirar-la del cartell. Quasi només fa deu dies d'això!

Després de *Voulez-vous jouer avec moi*, Achard donà *Malborough s'en va-t-en guerre*, *La vie est belle*, *La femme silencieuse*, *Je ne vous aime pas*, *Jean de la Lune*... què sé jo.

No té igual per posar una mica de fetilleria en la vida, per tocar el saxofon a la claror de la lluna i encasquetar a la realitat tan raonable, tan greu, tan peremptòria, el barret punxegut dels clowns.

Escolteu-lo... viu com una criatura, allà dalt, sobre el meu cap, a la seva habitació. Està sol.

Lavabos Cardona. Vergara, 1

— De què riu?

Ah, vet-ho aquí. Llegeix un llibre de Marcel Proust. Té una enorme admiració per Proust. Però el té per un escriptor còmic... Per un germà.

L'altre dia, des de la N. R. F., un imbècil tractà Courteline d'escriptor de tercer rengle... Aquest beneit retreia a l'autor de *Boubouroche* que no havia pintat sinó els tipus que trobà pels cafès: soldats, funcionaris, modestos empleats.

A Achard li agafà una còlera, com en té de vegades, una còlera que és una germana petita de l'entusiasme.

— Són espantosos aquesta gent... — deia —. Admiren Proust, però no admiren Courteline. Què ha fet Proust? Ha descrit els tipus que trobà en els salons: els esnobes, les dones de món, les noies. Utilitzà els mateixos mitjans que Courteline i per això tan divertit és l'un com l'altre.

Una altra anècdota.

Un matí que passejàvem per Cambo, trobàrem un borratxo bastant burlesc. Un home es posà a riure en veure'l. Nosaltres també. L'home ens digué algunes paraules i riguérem tots plegats... L'home ens deixà passar, després prosseguí el seu ofici: ens parà la mà, puix que era un capità.

Aleshores Achard va dir-me: — Veus, no ha gosat demanar-nos caritat perquè ha rigut amb nosaltres... La complexitat de l'alegria... quina cosa més curiosa! i com el riure ens posa tots al mateix pla! Quina igualtat que crea!

Achard explica històries que s'inventa.

Aquesta, per exemple: — Un automobilista, en un revolt fort, veu dos peatons. Només pot evitar-ne un. Quin? L'un d'ells és un vell infensiu, l'altre un guàrdia. Què fer? L'auto està de tal manera que per força ha d'aixafar una d'aquelles dues persones!... Quin triar? En un llampec entrevéu les conseqüències de l'accident. Si atropella i mata el guàrdia no en sortirà pas... Un guàrdia és un personatge... La policia el perseguirà, l'autoritat li demanarà comptes, el ministre de l'Interior i el prefecte de policia exigiran una sentència severa. Si atropella el vell... Mare de Déu!... un país!... és fàcil de sortir-se'n davant els tribunals. L'automobilista no vacilla més i es tira damunt el vell. I aixafa Einstein.

Vet-ho aquí.

Us he parlat més de Marcel Achard en la intimitat que no pas de Marcel Achard al teatre.

Es veritat. Però el Marcel Achard autor tothom el coneix.

L'amic no és ni de molt tan cèlebre. I amb tot, com amic, també té, us ho ben juro, molt de talent.

HENRI JEANSON

MUSIC-HALL

Dos números de patinadors

L'actuació a la nostra ciutat de dos números de patinadors: Brow i Harte, a l'Olympia, i Rose & Honey with Morrison and 8 norwegian skating girls, al Principal Palace, en donen ocasió, en comparant-los, per a subratllar la modernitat del primer, que respon de ple a un novíssim concepte de music-hall, i per a constatar la baixa qualitat del segon, propi per als públics de capitals de províncies.

Brown i Harte són remarcables, per damunt de la dificultat i perill de llur treball, per la gràcia i ritme dels moviments i llur simplicitat. Més que d'angúnia, l'emoció que produeixen és de joia. Als ulls de l'espectador, l'encant personal d'aqueixa parella, la senzillesa amb què porta a terme els més arriscats exercicis i l'harmonia que constantment hi ha en ells, ofega tot perill. És una veritable llàstima que no s'hagi dedicat a Brown i Harte, per part de la nostra crítica d'espectacles, una major atenció. Tenen, evidentment, molt més interès artístic que milers de les comèdies insubstancials i llunanes que hem de suportar cada dia als nostres escenaris.

Les patinadores del Palace, que havíem vist ja fa uns dos anys a l'Olympia, presenten, en canvi, un número feixuc, antiquat. Quan Rose i Honey, que són dues esplèndides dones, bastant revingudes, es disposen a fer el turbilló, es situen en un angle de la pista de gel, acotxen el cos i es llençen amb una gran embranzida, igual que si es llueïssin a un joc bàrbar. L'espectador, sense experimentar cap mena d'emoció, pensa tot seguit que van a trencar-se les costelles. Després Rose deixa caure la seva companya com un fardo. Quina diferència de l'art amb què Harte, la rossa i gentil *partenaire* de Brown, es desentorlliga!

Les patinadores del Palace ens ofereixen, d'altra banda, per als conjunts, una coreografia de revista barata que esparvera. No comprenc el perquè tots els números alemanys de patinadores sobre glaç s'entesten a desnaturalitzar aquest treball amb ballets que no s'hi avenen poc ni molt. Recordo encara, amb horror, una "Scherezade" que la trope de Paul H. Kreckow va donar-nos l'any 23 al Tivoli i un quadro, que també volia ésser oriental, que més tard va servir-nos, a l'Olympia, Krameck i la seva gent. N'hi havia per morir-se.

JOAN TOMAS

VOCACIONS IRRESISTIBLES

Fa l'efecte que un home com l'Enric Borràs, carregat de glòria i de diners, hauria de començar a pensar amb allò que se'n diu el ben guanyat descans. Deu fer a la ratlla de cinquanta anys que aquest fill il·lustre de Badalona es passeja triomfalment pels escenaris d'Espanya i d'Amèrica. Mig segle d'activitats, sobretot si són dramàtiques, és cosa per fatigar el més ben plantat.

En Borràs, no solament no es cansa, sinó que cada dia té més energies. És un cas de joventut eterna, d'un entusiasme gairebé infantil. Després de crear els èxits més grossos del teatre català i castellà, ara, que ja no és cap criatura, encara li queden agalles per a fer noves provatures, siguin de l'ordre que siguin. Tan aviat el veiem participant en una funció de teatre aproximada-

ENRIC BORRÀS

ment selecte, com engrescant-se amb la il·lusió de fer el *Cirano de Bergerac*. Don Enric és home d'un entusiasme federal i d'un geni unitari. Li doneu una obra moderna o un drama absolutament *pompier* i ell els assimila com aquell qui res, fent-los passar per l'adreçador del seu art particular.

Enric Borràs té una cara magnífica, que fa d'allò més bonic perquè els corresponsals de les revistes gràfiques de Madrid en treuen fotografies, quan arriba el cas d'un interviu. Té un gos molt notable que es diu Llop, i un jardinet amb arbres fruiters. De tant en tant, don Enric cull una pera i aquest dolç esbargiment el compensa d'alguna feina agra, com ho és, per exemple, buscar la manera de degollar-se per al final de *Peter's Bar*.

En Borràs es passeja pel jardí, rep alguna amistat, fa conversa amb la senyora, contempla el gran retrat de *Manel* que li va fer En Cases... Després es comença a neguitejar. Sent la febrer de l'escenari. Tots els encisos de la calma familiar i del *dolce far niente* no compensen l'enorme atractiu de l'escena pososa, dels complimentaments dels admiradors, de les ovacions del públic.

Es un cas de vocació insuperable. No pot deixar de fer comèdia perquè, si no, es moriria de tristesa. En Borràs, per tal de distreure's, al final de cada mes ha d'haver matat vuit o deu Sebastians; la Maria Rosa l'ha d'haver assassinat almenys mitja dotzena de vegades; les ha d'haver cantat clares a Felip II un parell de cops, quan no. Sense aquest amaniment, la vida seria insuportable per don Enric.

El pitjor del cas és que fer teatre és una cosa molt cansada. Havent passat la seixantena, no tothom té humor d'arrossegar-se per les taules i donar cops de cap a terra. Doncs bé, En Borràs fa tot això, i encara més, i sempre amb aquella alegria. Es mira el teatre amb un esperit completament esportiu.

Potser seria millor que no treballés tant. Què s'estigués tranquil·lament a casa seva i, una vegada a l'any, fes una aparició sensacional en qualsevol escenari. La gent no li perdria tant el respecte i podria guardar amb totes les conseqüències el prestigi de gran *vedette*. Però En Borràs no es resigna a fer aquest paper de patum més o menys transcendental. Es posa en el rengle i vol formar com els altres. Amb això, corre el risc que l'acabin confonent amb els altres.

No obstant, seria curiós de saber fins a quin punt és l'ílit de demanar a un home que no es prodigui tant, sobretot en aquest país en què les peticions d'aquest ordre solen fer-se en un sentit completament oposat. Què li voleu anar a dir a un home que no es pot estar de treballar?

Ara mateix, quan s'acosta Tots Sants i comencen d'aparèixer les castanyeres per les cantonades, En Borràs sent un estrany pessigolleig al cos. Té una necessitat immediata, gairebé fisiològica, d'emboïcar-se amb la capa de Don Joan, d'enfil·lar-se a un escenari i de dir:

Pasad y desvanecese...
Pasad sinietros vapores
de mis perdidos amores
y mis fallidos deseos.

C.

EL TEATRE A MADRID

TARARÍ

Heus aquí un cas. El gros èxit assolit per un autor el nom del qual era fa tres setmanes absolutament desconegut per al gran públic, amb una obra que en res no s'assembla a les que de consuetud taquen els cartells, fa pensar si, de cop i volta, s'està fent la renovació que tantes vegades ha estat desitjada i que sembla tan necessària.

Fet i fet, *Tararí*, de Valentí Andrés, és la cabriola de la llibertat o la llibertat de la cabriola. L'autor fa el que li dóna la gana sense miraments ni consideracions, en pura velleïtat de xivarri, entremaliat i sense pena. No respecta cap tradició preceptiva ni segueix cap norma establerta. S'ha divertit jugant i ja en té prou. Però val a dir que és un jugador divertit, d'una gran agilitat, que sap amagar la trampa fins al punt de fer sospitar als altres jugadors si els que fan trampes són ells.

L'obra té una gran força còmica sense que ni un sol cop el diàleg no es recargoli amb el retorçament d'un xisto i potser, en el fons, té una gran sèrieta sense que ni un sol cop es tracti res seriósament.

Si no haguéssim dit que és l'obra d'un entremaliat diríem que és l'obra d'un humorista. Això explica que tants i tants se l'hagin empassada com una cosa transcendental i profunda. És a dir, que aquests van molt lluny d'osques, tot i posant el dit a la llaga.

Tot plegat *Tararí* és el que a Itàlia Chiarrelli anomenaria un *grotesco*. Tal volta per això mateix és una revelació colpidora del que, paradoxal i poca-solta, la realitat amaga d'incongruent i tèrbol.

Arrencant d'un episodi que ja Poe utilitzà per a una de les seves narracions — la sublevació d'uns alienats en un manicomi — el senyor Andrés, en una successió d'escenes d'una gran força grotesca, arriba a fer plàstica, vehement i suàvor la confusió entre el seny i la raó, fins al punt que no hi ha manera de destriar entre tots els personatges els que són boigs i els que no ho són. Quan, avisades les autoritats del que ha passat al Sanatori, hi acut la força pública, el que la comanda no sap pas tampoc qui són els que ha de reduir i tancar. I el boig que ha emprat autoritat de director diu al Comissari: «No porta la força?»; doncs els boigs seran els que vostè digui.

L'èxit teatral en aquesta obra que escènica no té més defecte que l'escassetat de peripècia dramàtica, és el tractament a què els boigs sublevats sotmeten un home normal, assenyat en plena vulgaritat de l'ús vulgar de les seves facultats, fins arribar a *guarir-lo*, és a dir, a embogir-lo. El seny és una pobra cosa en mans de la bogeria. I la situació té una certa espiritual semblança amb la que Wells planteja en *El país dels cecs*, entre aquests i l'home que hi veu. (Tot un altre tarannà, però.)

Amb aquests elements, sense una gota de teatralitat o teatraleria a l'ús, sense una molla de sentimentalitat ni de cabria amorosa, Valentí Andrés ha reeixit a escriure una obra que el bon públic de Lara ha fruit amb golaria i que tot Madrid està engolint com una coca sucosa que deixa untats els llavis i la cara.

El fenomen obre les portes del teatre a una generació que encara no ha dit la seva. És la primera conseqüència que cal treure i el primer servei que cal agrair al senyor Andrés. Fins ara les empreses, àdhuc en els casos en què arribaven a creure en el possible succés literari dels autors inèdits, no creien mai que poguessin assolir l'èxit pecuniari. *Tararí* ha demostrat — precisament al mateix temps que una obra de Muñoz Seca omple el teatre Infanta Isabel — que la farsa còmica d'un desconegut pot ésser un èxit de pessetes.

Però cal tenir en compte que aquestes pessetes les despendia el públic que de seguida, amb un nas que Déu li conservi, i amb un instint de perdirer, ha flairat, descobert la peça i totes les seves valors.

I aquest és el cas damunt el qual podem bastir ben afermada la realitat d'una esperança.

Aquest *Tararí*, aquest cop de corneta, ardit i rebel, aquesta facècia alegre i despreocupada, serà el toc de clarí amb què s'anuncia la veritable invasió dels que frueixen, en la nova literatura, en l'art nou, el divinal privilegi de la santa bogeria, anomenant i vençant la normal vulgaritat dels assenyats botiguers teatrals?

Sospito que, seguint uns cireres a l'aire, aquest èxit de Valentí Andrés donarà avinentesa perquè la invasió s'intenti i potser perquè àdhuc en alguns moments arribi a triomfar la rebellió dels que avui el públic té com a boigs. S'arribarà potser a establir de fet la mateixa confusió que és l'entremaliadura escènica de *Tararí*. Li caldrà a la crítica escatir qui són els boigs i els assenyats quan ells mateixos no ho sabran. Però ai! a la crítica li mancarà la força, i no sabrà a qui posar la camisa de força.

Passi el que passi, el cert és que els senyals del temps han canviat un xic. Aquesta clarinada d'avui té tot un altre so. La rialla s'és afinada precisament quan la música s'ha desguitarrat. Un nou concepte de la comicitat s'aixeca davant de l'astrecanada, a gust i satisfacció del públic que, a aquest pas i amb la seva assenyada actitud del món, arribarà a pendre lloc voluntàriament entre els boigs, tot content d'exercitar una vegada la llibertat de la seva raó.

Per ara, tots barrejats, no podem pas dir que la ballem magre. Tot al contrari: anem grassos i exierits. No lliguem encara els gossos amb llonganisses; però pensem arribar a lligar les llonganisses amb gossos.

No ha arribat a sonar encara el *tararí* que anuncia la força que ha de venir a separar-nos. Però hem d'estar previnguts per tal que la força doni a la raó dels que avui són boigs un definitiu prestigi per damunt la bogeria dels que avui són assenyats.

Tararí! Comença la batalla...

R. M.

Madrid, octubre.

Dijous vinent recordeu-vos d'assistir a la sessió de cinema MIRADOR

CINEMA I DISCOS

Les nostres sessions

Reprent la tasca que iniciàrem la temporada anterior, MIRADOR ha organitzat una sèrie de sessions de cinema, la primera de les quals tindrà lloc d'avui en vuit al cinema Rialto.

Com ja hem dit en altra ocasió, la finalitat que perseguim amb aquestes sessions és múltiple.

Per una part, la de posar en valor films la projecció dels quals en les nostres sales ha passat desapercebuda o poc se'n falta. Les cases, en efecte, destinen sovint una gran propaganda a produccions que han exigit una enorme despesa i que, per la quantitat d'elements que ha calgut per filmar-los, tenen sovint el caràcter de «grande machine». Llur valor en la història de la cinematografia, però, moltes vegades és desproporcionat no sols als mitjans que llur realització ha exigit, sinó també a la publicitat que se'ls ha fet.

Al costat d'aquestes obres d'un caràcter diríem monumental, hi ha aquelles altres de no tantes pretensions, que no han beneficiat d'una gran propaganda i que la crítica, sovint supeditada a aquella, no ha posat prou en relleu. A aquesta categoria pertany el film de Howard Hawkes, *Una xicota a cada port*, que figura en el programa de la sessió que anunciem.

Una altra finalitat que perseguim, és la de donar a conèixer aquells films que per llur audàcia, per llur valor de temptativa, són incapaços d'interessar el gran públic popular i, per tant, els propietaris de les sales de cinema. D'altra banda, un nucli de persones sent curiositat envers aquesta mena de produccions, i essent innegable l'interès d'aquestes per tal com són proves que poden dur a noves concepcions de la setena art, fóra imperdonable no donar-los cabuda en les nostres sessions.

Per això, seguint la norma de la temporada passada, hem posat en el programa de la primera sessió d'aquesta *Le chien andalou*, el film realitzat per Luis Buñuel i Salvador Dalí.

Encara, per mesurar tota la distància recorreguda des dels primers temps del cinema a les perfectes realitzacions d'ara, tot entreveient alguna cosa del que potser seran les realitzacions de demà, completament llista de films amb *La mà*, pel·lícula d'avantguarda, interpretada per Max Dearly, el que fou «partenaire» de la famosa Mlle. Spinel.

Podríem ara estendre'ns en promeses per a les venidores sessions. No cal. Les persones que asseguraren l'èxit de les passades, saben que preferim demostrar amb fets els nostres propòsits a glossar-los llargament de paraula.

Tenim la seguretat que el nostre públic, satisfet de les sessions anteriors i de la de dijous vinent, seguirà amb viu interès les nostres tasques, per a les quals no planyem ni esforços ni iniciatives.

La primera sessió d'aquesta temporada tindrà lloc dijous vinent, dia 24, a les 10 de la nit, al cinema Rialto.

Les butaques de pati i de primer rengle d'amfiteatre seran numerades.

Per a l'adquisició de localitats i entrades, a la redacció de MIRADOR, fins dilluns al vespre, mitjançant presentació d'un exemplar d'aquest número, el qual serà timbrat.

A partir de dimarts, les localitats i entrades es podran adquirir al mateix cinema Rialto. Preu: 2 pessetes.

Aviat

Viva Madrid que es mi pueblo

Pel·lícula Nacional que es projectarà al

Principal Palace

Distribuidors per a Catalunya, Aragó i Balears
Cinematogràfica Almira
Rambla Catalunya, 46, pral.

D. W. GRIFFITH

L'obra realitzada per D. W. Griffith té en la història del cinema una significació excepcional, i això no sols per ésser ell un dels millors artistes en la setena art, sinó i principalment per haver estat un dels primers a fer obres realment considerables, a fressar el camí verge, a constituir i enriquir el vocabulari visual d'un sens fi d'adquisicions que després han passat de mà en mà i de

La darrera escena de l'obra de Griffith «La seva major victòria»

les quals s'inspiren encara mantres obres ara nobles ara vulgars.

D. W. Griffith realitza amplament la condició *sine qua non* de tot veritable artista, ja que uneix en una mateixa personalitat rica i puixant l'habilitat i la inspiració. En una art justament neixent, D. W. Griffith no tingué més remei que anar-se construint la seva tècnica a pleret, a l'uníson de la seva ambició sempre creixent. Ambició sensata; els resultats són presents per a justificar-la. Acció recíproca i d'allò més interessant entre els motius i els procediments. Cada motiu novell exigint la creació d'una fórmula inèdita i cada fórmula trobada fent possible la inclusió de nous motius.

Ambició sensata i ambició noble també. Griffith en les seves grans produccions no ha separat mai l'obra d'art de les idees filosòfiques, i la seva filosofia de l'home podreu delatar-la com a excessivament simplista, però és noble i generosa, diu la confiança inalterable en l'home, en el progrés, en la justícia. Filosofia molt anglesa i molt segle XIX.

Algú ha comparat l'art seva a la dels primitius. Però aquí cal entendre'ns. Primitiu, en la ment de molts, no té sinó la valor de cronologia, implica quelcom de provisor, que exigeix, que aspira a ésser sobrepassat. Que l'obra del genial director americà té avui un interès històric en el que es reporta al mèter, res més just. Avui, per dir-ho clar, ho fem millor. Von Sternberg, King Vidor i altres representen un art més ric, més matissat, més subtil. En aquest terreny i en aquest sentit l'obra de Griffith (la seva gran obra sobretot: *Les dues orfes*, *Les dues tempestes*, *Amèrica*) és la d'un primitiu no exempta de *gaucheries*. Citem, per exemple, la primera escena de *Les dues orfes*, d'un efecte arcaic, teatralístic.

Però amb una altra significació es pot dir de Griffith que és un primitiu, i ara ja no en un caràcter històric, sinó atribuïnt al mot primitiu una valor de qualificació. Primitiu expressa aleshores una manera massa simplista i com virginal de veure les coses. Una visió, per emprar encara un mot francès, «naïve», que no encertem a traduir per ingènua i encara menys per cànida. Aleshores ja no cal dir que primitiu ja no és una valor de relació, sinó que expressa una sensibilitat i un pensament que es basen i que es donen com a quelcom de suficient i definitiu.

L'obra de Griffith té la frescor d'una cosa pura, natural i espontània. Sembla més aviat generada per la deu d'una inspiració que s'ignora que no pas per un intel·lectualisme cerebral.

Una de les figures literàries amb la qual Griffith presenta més afinitats és segurament Dickens. Hi hauria un curiós paral·lisme a establir entre *Oliver Twist*, per exemple, i *Les dues orfes*. Creiem que fóra sorprenent. No parlem ja de la identitat del motiu primordial, és alguna cosa de més fonamental. Una mateixa sensibilitat, una mateixa psicologia simplista, un amor als humils i desvalguts de la fortuna, un pro-

fund sentit pietós de la misèria humana que no exclou per això una solució optimista del viure, una confiança en la bondat.

Quan tractem de visualitzar els personatges i els llocs de Dickens, ens vénen a l'ajuda les escenes de *Les dues orfes*.

A moments l'art de Griffith arriba també a assolir la puixança. Més direm, ell la busca i s'hi complau, té la dèria de l'alta tensió

emotiva i a voltes ningú no negarà que l'asoleix. Són aquests instants en què els personatges surten del pla normal per realitzar quelcom d'excèntric, moments que valen una existència, en els quals les forces passionals arriben a la seva manifestació màxima. Aleshores és amb Dostoievski que pensem. Recordeu si no l'idiota de *Les dues orfes*.

D. W. GRIFFITH

La misèria i la crueltat dels seus padrestres li han arrabassat la intel·ligència; el cor resta intacte i sagna en veure l'orfe cega sota els cops del seu patró. Sofreix en silenci. Griffith evoca la seva misèria impotència davant tanta brutalitat, però ve l'escena magnífica en què, les de tant patir endebades, l'idiota, que roman fins aleshores immòbil en un recó de la cambra pestilent, brinca amb un punyal a la mà damunt el seu padastre per cosir-lo a punyalades. Escena aquesta d'una brutalitat esplèndida que ara ens ha recordat quelcom per l'estil que I. Cummings ha fet en la seva obra mestra: *Sota el frac*.

El lloc manca, l'ocasió no és indicada per insistir més. L'amor que portem a l'obra de D. W. Griffith ens lleva potser la imparcialitat. Molts possiblement resten insensibles a l'encís, per a nosaltres irresistible, de la seva gran obra. I és que aquesta obra és abans que tot humana i no es desxifra sinó davant aquelles que simpatitzen amb el pensament i la sensibilitat de l'home que l'ha engendrada.

J. PALAU

PANORAMA

La doble lliçó
d'«El Lladre de Bagdad»

L'esplèndida cinta de Douglas Fairbanks que fa ja bastants anys realitzà sota la direcció d'Allan Dawn, ha fet una curta reaparició en alguns cinemes populars.

Avui encara aquesta obra resta, per la seva factura, quelcom d'isolat i sense parió; els americans, amics de dar-nos les pel·lícules en sèrie, no han volgut o sabut oferir-nos res més dintre aquest estil fantàstic i cap altre conte de *Les mil i una nits* no han temptat els productors d'allí.

Això és deplorable, perquè incontestablement es tracta d'un camp on els mitjans cinematogràfics es manifesten fructuosos, per bé que s'ha de dir que cal un tacte especial per evitar caigudes en la puerilitat. Inútil dir que Douglas sabé evitar aquest escull i que la seva obra representa un bell espectacle i ens ofereix una doble lliçó; una d'ordre estètic i l'altra d'ordre moral.

Aquesta darrera fa referència, naturalment, a l'assumpte, que en el fons no és sinó el motiu de totes les llegendes heroiques, ja sigui el protagonista d'aquestes Heracles, Sigfrid o el lladre de Bagdad.

Plasmen elles la gran idea moral que la felicitat no és un do gratuït que calgui sols respirar per absorbir, sinó que és un botí que cal conquistar i pagar al preu de l'esforç i del dolor. Així veiem el lladre de Bagdad, per purificar-se d'una vida d'errors i poder arribar fins a la dona per qui sospira, passar victoriosament per una sèrie de riscos i sofriments que li permeten d'entrar en possessió de la capseta màgica que li farà assolir tot el que desitgi.

Hi ha una mena de gent que se les donen d'intelligent que rebutgen aquestes històries. Es el comentari que podiem sentir nosaltres assistint a la projecció: «Això són coses de criatures», sense veure que són ells qui han perdut el sentit dels geroglífics i són incapaços de desxifrar el mite que els és ofert.

L'altra lliçó, d'ordre estètic, es refereix a la manera com Douglas ha concebut la història i l'ha feta possible gràcies a una intel·ligent explotació de les possibilitats del cinema, el qual permet la visualització d'un món emancipat del que hem convingut d'anomenar les lleis de la natura.

Buster Keaton viu com nosaltres en un món dominat enterament per elles, un món doncs fet de repeticions i més repeticions. El rostre impassible de Buster Keaton sembla reflectir l'avorriment que neix d'un món tan monòton.

Veiem doncs que, per obra i gràcia del cinema, un ordre nou va a ésser establert, o més ben dit: instituïm la manca d'ordre, la incessant improvisació, l'objectivació d'una fantasia que no coneix altre cànon que el de la bellesa.

Chesterton ha escrit sobre els contes de fades, en la seva admirable *Ortodoxia*. L'il·lustre pensador anglès sospira pel gran art dels contistes de fades que ens guaireixen del determinisme. Gràcies a la inspiració del famós conte de *Les mil i una nits*, al gran talent de director d'A. Dwan, Douglas Fairbanks en *El lladre de Bagdad* s'ha fet un digne èmul de Perrault, que Chesterton no pot menys d'aplaudir de cor, com nosaltres ho fem entusiàsticament.

Torrents humans

Frank Borrage, l'home del nostre esferic i ple de bonhomia que ens oferí fa dos anys el poema líric *El setè cel*, retorna ara amb una obra ferma i veritable, *Torrents humans*, que recomanem als amics del cinema.

Charles Farrell i Mary Duncan, són, respectivament, l'home i la dona en aquest romanç d'amor i solituds.

Parlarem d'aquest film en el propi vent número.

Tant de bo aquest film inauguri una bona tongada d'estrenes, puix que malgrat el gran nombre de films notables a estrenar, per ara, llevat d'*Els quatre diables* i *El capità Fuet*, només hem fet que avorrimos.

M. MARIBEL

DISCOS

DE L'ENREGISTRAMENT

En general, la impressió gramofònica, en seva primera part, segueix un procés similar al que es dona l'orella humana.

Abans encara era més manifesta aquesta similitud. El recinte, *studio*, en el qual es donava l'audició, base de l'enregistrament, no era més que l'aplicació mecànica de tot el contingut de l'orella. En una sala tançada i recobertes les seves parets en forma que s'ofegui tota ressonància, es col·loca l'artista que executa davant d'un altre recinte prolongat en forma semi-cònica que per la seva part estreta és limitat per una membrana acústica.

Ara bé, si el so és el resultat d'una vibració produïda mecànicament i aquesta vibració té com a vehicle l'atmosfera, pot arribar a l'orella: al timpán o a la membrana acústica en aquest cas, i produir-hi vibracions idèntiques a l'emissor. Calia només proveir a la membrana d'un mecanisme articulat per a posar en moviment un estilet que fereix una matèria dúctil com és la cera, i l'enregistrament ja era fet. Amb un procés invers i amb un altre estilet i un amplificador s'obté la reproducció de les vibracions i so primerament emès.

Amb tot i la senzillesa del procediment mecànic es produïen greus inconvenients, el principal dels quals era el canvi que es notava en el timbre dels instruments: a més a més, la necessitat d'intercalar un megafon, feia fortament nasals les sonoritats obtingudes. Hi havia també diverses dificultats per a obtenir l'enregistrament de corsos, agrupacions orquestrals, etc. Val a dir que molts dels inconvenients anotats eren produïts per la desigualtat en la sensibilitat de les diverses parts de la membrana acústica.

Els perfeccionaments assolits per la ràdio en divulgar-se amb la profusió d'aquests últims temps varen fer que el gramòfon cerqués mitjans per a resoldre els seus principals inconvenients i pogués lluitar amb bona forma davant d'un invent que podia treure-li molts dels seus prosélits. El que era més difícil en l'enregistrament era el trànsit dels sons vers l'aparell enregistrador. El gramòfon va saber aprofitar-se dels avenços de la ràdio i amb el micrófon elèctric es pogueren resoldre bona part de dificultats.

Es constituï, en síntesi, per un condensador variable, que rep les ones i que fan oscil·lar en ell un circuit elèctric en principi molt feble i que sofreixen després diverses amplificacions: primer una fixa i després d'altres variables, amb les quals es regula la potència i la sensibilitat dels sons, que són controlades mitjançant un altaveu intercalat que dona continuament a l'operador les dades suficients per a controlar l'amplificació.

Substitueix a la membrana acústica, un aparell enregistrador elèctric constituït per un electro-imant, les oscil·lacions del qual són gravades en la placa de cera.

La sensibilitat d'aquest micrófon fa possible una extrema exactitud en els timbres dels instruments i una puresa absoluta.

A més d'aquest avantatge principal, n'hi ha d'altres ben remarcables, com són: la facilitat de portar el micrófon a tot arreu; poder obtenir bons enregistraments de grans masses d'executants que no era possible encabir en els antics *studios* i també l'avantatge que suposa el poc volum del micrófon.

J. G.

DISCOS Broadcast

El major stock

Preus únics a 5 i 6'50 pessetes

CASA ALEMANY

Via Laietana, 39 - Tel. 12756 - BARCELONA

CANVI D'HORARI

Paramount Films, S. A.

participa als seus clients i amics i al públic en general que a partir del pròxim dilluns, dia 14, l'horari que regirà en totes les oficines d'aquesta entitat (Barcelona, Madrid, Bilbao, València, Sevilla, Lisboa i La Coruña), serà de nou a dotze del matí i d'una a dos quarts de sis de la tarda.

M. J. Messeri
Director - Gerent

RETORNO AL HOGAR

Lars Hanson
Dita Parlo
Gustav Frohlich

Avui dijous, ESTRENA en KURSAAL i CATALUNYA

Una pel·lícula U. F. A. dirigida per
ERICH POMMER, que ha revolucionat
la tècnica cinematogràfica, dirigint-la
vers el realisme.

DE LES ARTS

Exposicions barcelonines

En aquesta mateixa pàgina el nostre col·laborador Joan Sacs constata l'estat precari de l'actual art català. Tot aquell exhibicionisme poca-solta, de què ens parla l'erudit crític, segurament tornarà aparèixer en les nostres sales d'exposicions. L'afició a tirar per artista és una cosa ja massa arrelada per intentar estroncar-la.

Potser una de les coses que contribueixen a l'ensopiment — per comptes d'elevat-lo — del fet artístic és la inauguració de noves galeries; com més n'hi ha, més quantitat de producció es necessita per proveir-les, i

una exhibició col·lectiva a la prestigiosa Sala Joan Merli. Vuit pintors i dos escultors, amb una obra cada u, emplen la sala.

La figura signada per Carme Cortès, el paisatge de Jaume Mercader i el bodegó d'E. C. Ricard són tres noves aportacions que no elevaran el reconegut prestigi d'aquests tres artistes. Podríem catalogar-les de producció habitual, amb tendència descendent.

En el paisatge de Masnou de Miquel Villà s'acusa un cert confusionisme perillós, particularment en el primer terme.

ERNEST MARAGALL: Escultura (Sala Parés)

com que la bona mercaderia no abunda i s'ha de treure el degut rendiment del local, s'admet i es sol·licita qualsevol mena de producció estulta.

Ara que comencem la temporada, cal tornar a insistir sobre la responsabilitat que tenen — malgrat tot — els propietaris de les galeries d'art.

Aquesta responsabilitat l'haurien de sentir amb molta més convicció de la que, correntment, practiquen. Els propietaris d'una galeria haurien de comprendre que en l'exhibició de pintures deplorable no és sols en la signatura de la tela que cal acusar el fracàs, sinó que també hi queda englobat el prestigi de la casa.

Segurament que si tots els aficionats a «artista» que inexorablement tornarem a veure aquesta temporada, no trobessin sala per a exposar, els minvaria llur «temperament» i de mica en mica s'anirien distraient en altres activitats de més profit per a ells... i per a nosaltres.

La crítica d'art, també, té la seva part col·laboradora en el deficient panorama del nostre art. Estem avessats a una excessiva profusió d'elogis a moltes obres que sols assolixen una certa discreció, i a vegades una aclaparadora vulgaritat.

Els crítics han de procurar despendre's d'anteriors cofoïsmes i desglosar la crítica de la amistat personal amb els artistes, els quals, naturalment, tampoc han de confondre l'opinió que mereix llur obra amb la particular coneixença que puguin tenir amb el comentarista.

Galerias Laietanes

Ultra unes teles dels noms prestigiosos: X. Gosé, Joaquim Mir, H. Anglada Camarasa i Joan Llimona i una exposició del pintor asturià Evarist Valle — la qual és de molta quantitat i molt poca qualitat — hi ha

La figura presentada per Camps - Ribera assoleix una construcció intel·ligent, però decau en el color; i no ho diem per l'estridència, sinó més aviat per la manera poc sensible d'aplicar-lo.

Julian Castedo ens ha enviat un paisatge d'Avila vertaderament reeixit. No coneixem l'actual producció de Castedo, però si tota és al nivell d'aquesta tela, haurem de convenir que ha fet un avenç notable. Esperem amb confiança la seva pròxima exposició.

La nota sensacional ens l'ha donada l'arquitecte J. F. Ràfols en presentar la seva primera pintura, per la qual endevinem que Ràfols conserva les afínades qualitats de digitació ja mostrades en els dibuixos. Creiem prematur — per una sola i primera tela — judicar l'obra pictòrica de Ràfols.

Les dues figures a la platja de Josep Prim, amb tot i les marcades influències d'altres pintors, les considerem de bona qualitat. Coneixem poques obres de Josep Prim, però sols per aquesta confiem en l'esdevenidor.

L'escultor Josep Granyer exhibeix un formós baix relleu que ja havíem vist, i el seu company Joan Rebull una terra cuita d'expressivitat admirable i un dibuix colorit a la guaix a no és de la sèrie valuosa d'altres vegades.

Quan tots aquests excel·lents artistes facin la seva exposició particular, procurarem comentar-les d'una manera més detallada.

Galerias Arenyes

En aquesta galeria exposa el pintor Julio Borrell. La seva producció és — si fa o no fa — igual com sempre. Davant d'aquelles «pintures» no se'ns acut altre comentari que el de: lamentable; i creiem, encara, ésser excessivament benevolents.

MÀRIUS GIFREDA

LA TEMPORADA

Ja ha començat la season de les arts. Les nombroses galeries d'art barcelonines van obrint les portes, i noves galeries van a afegir-se a les que fins ara ja ens semblaven excessives. A milers acudiran els artistes a mostrar-nos llurs meravelloses creacions. De totes les províncies d'Espanya vindran pintors i escultors, artífexs i dibuixants a explotar aquest fabulós mercat barceloní. La terra ens donarà tres o quatre cents aficionats més, ansiosos de fer-se aplaudir i vito-rejar; dues centes senyorettes pintores debutaran enguany; vuit cents setanta tres nous pintors i escultors sobrealistes, més genials els uns que els altres, es revelaran com altres tantes falagueres esperances; quaranta set infants-prodigis, pel cap més baix, ens deixaran bocabadats; no hi haurà sales deslogades per tots els artistes que en vol-dran; el públic, cada dia més abundant, anirà a arrossegat les sabates per tots aquets llocs, i quan estigui cansat anirà a escalfar cadires als encants d'antiguitats de cartó; els diaris i revistes s'ompliran de comentaris i polèmiques on serà qüestió d'estètica i d'art — i ningú no s'entendrà ni es deixarà entendre; els articles laudatoris seran articles de primera necessitat — l'artista que no pugui pagar-se un article de primera necessitat es morirà de vergonya i portarà molt pocs capellans a l'enterrament; tots farem grans bocades de l'art català i de l'art mediterrani, i la meitat de nosaltres s'ho creurà. Entretant l'art català, que encara no ha pres fesomia, devindrà el més característic de l'Univers: serà l'art més buit i poca-solta de la creació. Els estrangers faran llargs viatges per a venir a contemplar aquesta buidor única i pura, i les obres dels nostres artistes seran pagades a pes d'or pels museus de la buidor i pels laboratoris de química aplicada.

Si enguany tornem a organitzar vuit o deu grandíssimes exposicions internacionals i a urbanitzar unes quantes places públiques més, tots els artistes faran l'esforç que calgui per a quedar en ridícul; tots es desempallegaran de la feina amb quatre esgar-rapades, per tal de no badar i d'embutxacar en un dir Jesús la soldada d'uns quants anys de treball. Ja està vist que aquest és el procediment més fèrtil en avantatges.

A l'hora d'ara aquest és el balanç de l'art català: seria va i àdhuc contraproduent de negar-ho o bé d'ocultar-ho. Jo he cregut en algun moment que calia ocultar-ho: que cantar les veritats als nostres artistes ens podia fer quedar en postura derrotista; a la llarga he hagut de convèncer-me que l'aïalac als nostres artistes en descomposició no aconseguia sinó accelerar aquesta descomposició: tots s'ho creien, àdhuc els qui us venien a demanar un elogi.

En la pintura i en l'escultura catalanes d'ara hi ha certament valors considerables, els quals no cal senyalar, encara que no es trobin tots en el corrent de bluff escarras-sat; però això no vol dir que el nivell senti-tiu, tècnic i moral del nostre art no hagi baixat esfereïdament d'uns quants anys ençà. Els nostres artistes han tingut recentment moltes i bones ocasions de reeixir, de produir obres que poguessin restar com una bona fita en la nostra evolució artística i com un exemple digne d'atenció i estimació per a les gèneres venidores. En lloc d'aquestes obres sòlides els nostres artistes no han fet més que banjanades i misèries. Ni l'exemple dels pocs o molts arquitectes i dels enginyers que han reaccionat alrosament contra les tradicionals banderria i vulgaritat no han aconseguit estimular els pintors i escultors monumentalistes.

Si ara, doncs, que hi havia tant bona ocasió de donar la gran empenta al nostre art, els artistes arribats no han fet sinó descendir un graó més en la degeneració, ¿què és d'esperar que facin els pintors de cavallet

que omplen les vuitanta exposicions obertes anualment a Barcelona? Ens donaran els amorfs paisatges i marines de sempre, els dats i beneïts projectes d'esboç de simulació de paisatge; o bé els esquemes d'insinuació de simulacre de figures; les anotacions de fantasmes de bodegons; les temptatives d'evocacions de somnis i fantasies dels mals literats posats a antipintors; els retrats de Guimerà i d'Ignasi Iglésies dibuixats a la ploma; els gerros de flors pintats als col·legis de monges; els tapissos pintats a l'oli; la pintura ceràmica del Sr. Guardiola; alguna rerrassagada mitja guitarra cubista; l'art liturgista; els retrats de molts caps de negociat i de llurs distingides mullers; un xic de pintura al·lègorica amb grans onenes volejants i amb arcaisme a la moda de Caén; ninotisme; grisalles; pintura potine-ra, ben refinadament potinera, per tal que s'assembla a la del putiner més cotitzat a París; dibuixats covadors a la mina de plom; bestieses impressionants; teories a la guaixa i, en fi, tota mena de petits arribis-mes provincians.

Heu vist el paper que ha fet el nostre art decoratiu enfront de l'art decoratiu estranger d'arribada forçosa a l'Exposició de Montjuïc? De poca cosa ha servit el considerable esforç que a darrera hora han fet els artífers acoblats sota la denominació d'Artistes Reunits. I, doncs? Si hom hagués organitzat l'aportació de les Arts Decoratives modernes dels països més avançats en aquesta branca de l'art, ¿quin paper encara més desastrós no hauria fet el nostre art decoratiu?

Heu vist el paper que els nostres artistes han fet en el Palau de l'Art Modern de la mateixa exposició? I ¿quin hauria estat encara el paper del nostre art pur si hom hagués organitzat amplemment i amb discerniment l'aportació a l'Exposició de Montjuïc del millor art pur de les nacions més des-pertes?

El nostre art està greu. El nostre art està malalt d'una malaltia ingènita: està malalt perquè no posseeix l'ensenyament que li cal. No tenim museus, ni escoles oficials, ni privades: les principals no tenen local suficient, ni pressupost, ni totes les aules indis-pensables. Ara mateix l'Escola Provincial de Belles Arts ha hagut de refusar més d'un centenar d'aspirants. Els programes d'aquestes escoles són irrisoris en la lletra i absurds en la pràctica: són escoles sense material docent, ni els ensenyaments que s'hi donen són els que més convenen a l'aprenentatge de les arts pures ni al de les arts aplicades idònies amb les nostres indús-tries; tot coixeja, tot és deficient i tronat, i les llacunes en l'ensenyament de les arts són incomptables; els locals on es donen aquests escassos ensenyaments són els més sordids i incòmodes que hom ha trobat a Barcelona. I, fora de Barcelona, tot està encara pitjor: ni a Girona, ni a Reus, ni a Lleida, ni a Tarragona no hi ha lloc on l'a-prenent d'artista pugui dibuixar desnú, sovint ni tan sols figures vestides; mal retri-buit, el professorat no pot ésser en gran part recrutat sinó entre els artistes deses-perats o fracassats; llur psicologia és, natu-ralment, la del naufrag; i els pobres estu-diants de dibuix, de pintura o d'escultura agonitzen sota la fèrula d'aquests deses-pe-rats, i sota teulada es pelen de fred.

Aquest panorama de barbàrie es completa amb la desorganització dels cercles artístics: la casa, el gremi o el sindicat dels artistes que a totes les grans capitals fa més d'un segle és entitat consolidada i propietària, ací és una utopia.

L'art català està molt malalt, i no serà pas fent-li creure que és el millor del món que el revifarem.

JOAN SACS

NOTICIARI

Ruhlmann, l'ensemblier d'interiors fas-tuosos, ha estat uns dies entre nosaltres.

L'art decoratiu de Ruhlmann és, gairebé sempre, reservat per a gent acabalada, car els materials emprats per a les seves realitzacions són escollits entre els valuosos: vori, banús, palissandre, pal rosa, vertader ci-tró, arrels d'arbres exòtics, etc.; i com que, a més a més, l'execució dels mobles és sempre impecable, la seva distingida clientela no gosa ni vol regatejar. Això passa a Pa-rís; a Barcelona segurament ja seria una altra cosa.

L'estil de Ruhlmann és, vertaderament, d'una aparatosa magnificència, però no sem-pre d'afinat bon gust.

Dels seus projectes preferim els *boudoir* i *chambre de Madame*, perquè és on ens mostra el seu depurat estil amb més juste-sa. Cal anotar, també, que aquest decorador ha sabut evolucionar: hi ha una superació notable, quant a concepte decoratiu, de les seves *chambres* de 1913-1918 a les que ac-tualment projecta.

JOSEP GRANYER: El pintor (Sala Merli)

Josep Granyer, un dels nostres escultors de ben entesa modernitat, sortirà dintre pocs dies cap a París. És la ruta acostumada dels artistes catalans, en la qual, gairebé sempre, hi ha més avantatges que inconvenients. Cal, però, anar amb compte amb les «troballes» d'última hora.

Esperem, no obstant, el retorn de Granyer amb la confiança que el viatge no serà en va.

The Art Bulletin, la voluminosa revista del *College Art Association of America*, publica, en el darrer número de juny, un estudi de Walter W. S. Cook: *Early Spanish panel painting in the Plandiura Collection*, amb il·lustracions de la col·lecció Plandiura.

Entre els historiadors americans d'art antic que estimen les nostres coses, Walter W. S. Cook és un distingit especialista. Quan passa una temporada entre nosaltres investiga raonadament el nostre patrimoni artístic. En aquesta mateixa revista de Nova York han publicat altres documentats articles sobre la pintura medieval catalana.

En la bibliografia que acompanya el treball de Cook hi ha mencionades les revistes *L'Amour de l'Art*, *Vell i Nou* i *Gaset de les Arts*, prova evident de l'interès que tenen els americans per les nostres publicacions.

En la revista Arts i Bells Oficis del «Foment de les Arts Decoratives» hem llegit uns comentaris molt atinats referents a la font terminal del Passeig de Gràcia. Hem tornat a assaborir aquelles «famoses» declaracions de l'escultor Borrell Nicolau.

Respecte a la insulsa qualitat escultòrica del monument estem d'acord amb el comentari. La nostra opinió fou expressada en el número 26 (*Una visita a l'Olimp*), però el que ens ha sorprès desagradablement és l'elogi de «superba creació de l'escultor Miquel Blay» parlant del projectat monument a Pi i Margall en l'encreuament del Passeig de Gràcia i Diagonal.

Sentim una vertadera veneració i respecte per la personalitat de Pi i Margall, però precisament per aquesta mateixa veneració i pel bon èxit de les nostres perspectives ciutadanes hem d'agrair la supressió d'aquell lamentable projecte de monument a Pi i Margall.

Hem dit que ens «ha sorprès», perquè, correntment, en els comentaris d'*Arts i Bells Oficis* hi ha bon criteri.

La Sala Parés ha publicat un fascicle titulat *Art* amb nombroses il·lustracions i comentaris de les obres d'un sector important d'artistes, per a propagar les activitats del nostre art. Els gravats, acuradament impresos, alternen amb el text traduït a l'espanyol, francès i anglès. Pot veure's, també, el programa d'exposicions per la present temporada, d'aquestes galeries.

M. G.

NOTA. — En aquesta secció comentarem totes les publicacions d'art que se'ns enviïn.

— Ho sento, però no puc casar-me amb vostè. La cambrera ja li explicarà les meves raons.

(London Opinion.)

— M'has promès que sortiries aquesta nit. On és la teva independència?

— La tinc a nom de la dona.

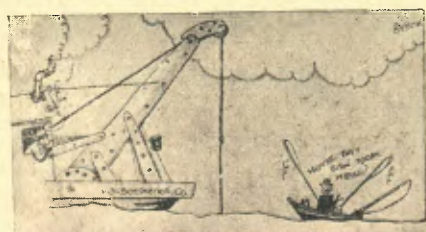
(Life.)

— Si tornessiu a néixer també faríeu de rebentapisos?

— No, senyora; m'instruïria i em dedicaria a fer estafades.

(Life.)

El pescador al mecànic de la draga. — Què, piquen avui?

(Judge.)

L'home que construeix el gratacels més gran. — ...

(Passing Show.)

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapis-ser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285

BARCELONA

Jutge. — Vaig a procedir a la lectura de les faltes i delictes de l'acusat.

Acusat. — Dispensi. Com que durarà estona, que em deixaria seure?

(Berliner Illustrirte Zeitung.)

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

Exposició Internacional de Barcelona

Oberta des de les nou del matí fins a la una de la matinada

El públic podrà visitar cada dia els Palaus i Pavellons des de les deu del matí a les set de la tarda.

Palau Nacional

Obert cada dia, des de les deu del matí a les quatre de la tarda.

Entrada al Palau Nacional 1 pesseta

NOTA. — Els diumenges es podrà visitar el Palau Nacional gratuïtament des de les deu fins a les dotze del matí, i de les dotze a les quatre de la tarda l'entrada valdrà o'ço ptes.

Han estat posats a la venda els carnets de 25 entrades, al preu de 22,50 pessetes. Els impostos a càrrec del públic.

Aquests carnets són vàlids per a tots els dies. Es tallarà una entrada del carnet els dies que valgui una pesseta, i els dies que l'entrada al recinte sigui de dues pessetes es tallaran dues entrades dels esmentats carnets.

Les persones posseïdores de carnets antics d'entrada al recinte de l'Exposició podran fer-ne ús, des d'ara, en la forma següent:

Els dies que l'entrada al recinte de l'Exposició valgui dues pessetes, per cada fulla només podrà entrar una sola persona.

Els dies que l'entrada al recinte sigui d'una pesseta, per cada fulla podran entrar dues persones.

SETMANA VALENCIANA

DIUMENGE, 20 D'OCTUBRE DE 1929

A dos quarts de cinc de la tarda

Grandiosa Batalla de Flors a l'Avinguda de la Reina Maria Cristina

48 Carrosses florides - 500,000 Ramells

PREUS DE LES LOCALITATS

Llotges, amb sis seients i entrades	Ptes. 70
Cadires de tribuna, amb entrada	» 7
Cadires laterals, 1. ^a i 2. ^a fila, amb entrada	» 6
Cadires de passeig, primera fila, amb entrada	» 3
Cadires de passeig, segona fila, amb entrada	» 2
Entrada al recinte de l'Exposició	» 2

Poble Espanyol

Obert cada dia des de les nou del matí fins a la una de la matinada. Entrada ordinària, una pesseta.

El públic podrà visitar els diorames i «Quijote» conjuntament per una pesseta.

NOTES. — El públic no podrà entrar al recinte amb cistells, farcells ni paquets voluminosos.

No serà permès de menjar en els bancs, jardins, places, escales, etc. La consigna per als farcells petits queda establerta a les portes de la Plaça d'Espanya, fora del recinte.

Ha estat posat a la venda al públic el carnet per a tota la temporada, al preu de 70 pessetes.

Cada dia, llevat dels divendres a partir de les nou de la nit, l'entrada al recinte de l'Exposició serà d'UNA pesseta.

Després de l'excursió, de la cursa, de l'exercici violent, entre la pols, el sol i els vents, la pell, afaitada amb **PASTA NIX** adquireix tota la seva joventut i sanitat primitives

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

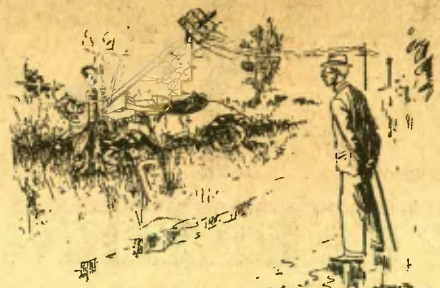
Correu: Apartat 190
Tel.: "CARBURS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pessas seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

El senyor curt de vista. — I doncs, què li passa? Alguna panxa? (London Opinion.)

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vosté pateix d'Albuminúria, Litiasis úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatosos, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

AFISA

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIS

Director
Carles Ossorio
personal tècnic - contables
Layetana-18-pral.B
Especialitat industrial i utilitat
Abonament

¡BARCELONA!

GLEICH és l'empresa circense més important de tot Europa i deixa molt enrera tot el que fins la data s'ha presentat en aquest terreny a Espanya.

GLEICH arriba avui en quatre trens especials, directament de França, on durant sis mesos ha anat d'èxit en èxit. Durant sis setmanes ha estat celebrat per París com renovador d'un art que es creia mort.

GLEICH porta amb ell mil artistes i empleats, amb un parc zoològic de més de 600 animals, amb 200 cavalls, 300 caruatges propis i una ciutat de tendes.

Representacions cada dia a les deu de la nit i a més a més els dilluns, dijous i dissabtes a les tres de la tarda. Els diumenges, a dos quarts de quatre de la tarda.

El parc zoològic, amb més de 600 animals de totes menes i 200 cavalls, està obert cada dia des de les deu del matí fins a les set del vespre. Concerts gratis prop del circ cada dia de deu a dotze, de cinc a set i de 9 a deu.

GLEICH posseeix la tenda més gran existent actualment, en la qual caben comodament 16.000 espectadors. GLEICH és una empresa popular amb preus assequibles fins als més humils.

GLEICH fa demostracions en la seva pista de carreres de 62 metres de diàmetre i amb la cooperació de més de 500 artistes i centenars d'animals, de totes les zones de tot el món. El programa de les cimes de l'humanament possible.

GLEICH no actuarà en el Camp de Galvany, sinó que s'establirà en el camp del carrer de les Corts, 220, a tres minuts de l'Exposició. De manera que el públic té tota mena de facilitats de comunicació.

GLEICH La sensació circense del segle XX!

BARCELONA: Camp carrer Corts, 220
A 3 MINUTS DE L'EXPOSICIÓ

Llegiu i propagueu MIRADOR

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS perquè combaten les seves causes

● Catarros, ronquera, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bronquis, i pulmons. — Les Pastilles ASPAIME són les receptades pels metges. — Les Pastilles ASPAIME són les preferides pels pacients. — Les Pastilles ASPAIME es venen a UNA pesseta la capsula en les principals farmàcies i drogueries.

Especialitat Farmacèutica del Laboratori SOKATARG
Carrer del Ter, 16 - Telèfon 50791 - BARCELONA

En ficar-se al llit

El dia ha estat dur i us prepareu a una nit de repòs que tanta falta us fa. Però temeu allò de cada nit: dues hores estossegant, sofocant-vos, sense agafar el són. Us heu passat el dia fumant, i la vostra gola irritada, amb l'escalfor del llit, és escomesa de forts accessos de Tos.

Puix coneixeu el perill, preveniu-vos. Tingueu avinent una capseta de PASTILLES del Dr. ANDREU, eficacíssimes contra tota mena de Tos. Cada nit, en colgar-vos, preneu una Pastilla i deixeu-la fondre a la boca. En resultarà un gran calmant per la vostra gola i els vostres bronquis, i podreu descansar tranquil.

Fumeu si us plau. Però preveniu-vos amb

Pastilles del Dr. Andreu